TRITEMIUS

DE PROPIET.

MONACHORUM

21
21

Zub 53
No 21

~~R 54 / 6 14~~

335/141

i19991034
i1999/332

De ꝓprietate monachorum dñi Johãnis tritemii abbatis.

Domg de Couis

¶ Diſertiſſimi ac deuotiſſimi abbatis dñi Johã
nis tritemii de proprietate monachorũ tractat⁹
pulcherrimus ⁊ per oĩa vtiliſſimus.

¶ Capitula libri.

fol. 1 ¶ Incipit liber de ꝓprietate monachoꝝ. ca.i.
De tribus votis ſubſtantialibus monaſtice reli=
3 gionis quibus oĩs religio innititur. capm.ii.
4 Quã periculoſum ſit votum nõ reddere. ca.iii.
5 Quod ius canonicum ꝓpriũ habere monacho
ſub grauiſſimis penis ſimpliciter iterdicat. c.iiii.
7 Ex dictis ſanctoꝝ patrũ ꝓbatur ꝙ peculiũ mona
cho penitus interdictum ſit. capitulum.v.
12 Utrum abbas monacho poſſit concedere pro=
prium. capitulum ſextum.
15 Contra excuſantes ꝓprietatis viciũ. ca.vii.
17 Quod ex ꝓprietate monachoꝝ multa mala ⁊ ꝑi
cula aĩarum ꝓueniant. ca.viii.
19 Quemadmodum monachi debeant habere ne
ceſſaria. capitulum.ix
20 Contra hoc ꝓprietatis vicium admonitio.ca.x.

Finis

Capitulum primũ/ſiue libri peroratio

OMnes ad vitam eternam ſine perſonarũ acceptione ſumus vocati/ omēs etiā illuc peruenire cupimus: ſed ambulare per anguſtam viam omnes formidamus. Dicit autem ſcriptura Regnum dei vim patitur et violēti rapiunt illud Anguſta ſiquidē eſt via que ducit ad vitam et pauci ſunt qui ambulēt per eam. Que eſt anguſta via? Propriam voluntatem propter dei amorem deſerere/ voluptates carnis nō amare mundũ et omnia que illius ſunt contemnere. Patientiam in aduerſis habere. iniuriam nō vindicare/ inimicis benefacere/ odientes ſe diligere/ diuitias terrenas cum affectu habendi derelinquere/ voluntariā paupertatem in hũilitatis ſpiritu diligere. Hec eſt anguſta ſemita/ hoc arduũ ſalutis iter/ hec via que ducit ad vitam eternam De hac ſentēcia dñs dicit Qui vult venire poſt me abneget ſemetipm/ et tollat crucem ſuā et ſequatur me. Crux noſtra fratres ꝓprie volũtatis abnegatio eſt. vt ſcdm ſpm conuerſantes carnis deſideria nō faciamus. Quid voluntatem nr̃am querimus ſi veri monachi ſumus? Ecce dei filiꝰ facere volũtatem ꝓpriam ꝓ noſtra ſalute noluit et nos ꝓthdolor maiorum imperio reluctamur Nunquid nō iſta eſt ampla via que ducit ad perditionē/ in qua omnes que ſua ſunt querunt non que ieſu chriſti. Si monachus es / vt quid voluntatem tibi vſurpas alienā? Enimuero poſtea ꝙ̃ iugo regule caput tuum ſubieciſti/ voluntas tua

non amplius eſt tua/ſed eius quem ducem ⁊ mo=
deratorem tibi prefeciſti. Jam itaq; miſſa manu
ad aratrū non licet tibi poſt tergum reſpicere/nec
voluntatē tuā debes cōſtituere/qꝛ viam dei angu
ſtam alius nemo in veritate graditur/ niſi qui car
nis cōcupiſcentie forti aīmo reluctatur. Beatus q̄
non abiit in cōſilio impioꝝ / ⁊ qui in via pctōꝝ non
ſtetit/nec poſt mundi vanitates ambulauit. Bea=
ti imaculati in via / q̄ ambulāt ī lege dñi. Felix hō
qui per anguſtum iter graditur/qui dñm ieſum ꝓ
poſſe imitatur/qui voluntatem ſuam intuitu ſalu
tis deſerit/qui contēpto mundo/ſe alterius impe=
rio ſubmittit. Et quāq; in ſeculo iſta poſſit haberi
conuerſatio. qꝛ tñ paucis hoc poſſe cōceditur/ pro
pterea nobis monaſtica religio a ſanctis perſua=
detur. Multis eñ occaſiōibus delinquendi vita ſe
cularis inuoluitur. Magnis terrenaꝝ ſollicitudinū
curis anxiatur/⁊ in bono ꝓpoſito ſtabilis. nūq; ꝑ=
mittitur. Hodie ſe ad dñm ꝓponit conuertere / et
cras de mūdi negociis cōpellitur iterū cogitare.
Quiſquis ergo oīpotenti deo in libertate ſpiritus
famulari deſiderat/ad tutiſſimū quietis portū ſe
conferat/⁊ contempto ſeculo rebuſq; mundi/collū
inſtitutis regularibus humiliter ſubmittat. Hec
ſumma philoſophia eſt xp̄m ꝓpoſſe imitari qui ī
euangelio dicebat Nō veni facere voluntatē meā
ſed eius qui miſit me patris. Oportet ergo volun
tatem chriſti imitari/omnē a ſe mundi huius ſub=
ſtantiam alienam facere et obedientiam euange
licam ſtudioſius obſeruare. Sic enim ipſe domin⁹

precipit Qui non renunciat omnibus que poſſi-
det/non meus poteſt eſſe diſcipulus Et iterum Si
vis perfectus eſſe/vende omnia que habes ⁊ da
pauperibus / et veni ſequere me et habebis the-
ſaurum in celis. Hec ſunt precepta eorum qui ſe
culo renunciant / qui in monaſteriis conſtituti vi
tam regularem obſeruant / qui in ſemitis obedi-
entie conuerſantur. Alia enim ſunt precepta
que dantur fidelibus communem in ſeculo vitã
agentibus / atq; alia mundi actioni renuncianti
bus. Illis namq; precipitur / vt omnia ſua bene
gerant/iſtis vt omnia ſua derelinquant. Illi p̄-
ceptis generalibus aſtringuntur / iſti precepta
communia perfectius conuerſando tranſcen-
dunt. Monachis vero qui ad perfectionem ten
dunt, non ſufficit omnia relinquere/ niſi etiam cu
rent chriſtum ſanctis moribus imitari. Que eſt
imitatio chriſti? Obedientiam colere / humilita-
tem et patientiam cuſtodire / caſtitatem amare.
Super omnia ſeruare charitatem. Ipſe chri-
ſtus humilitatis et paupertatis amator eſt. Imi
tatores igitur humiles/ac pauperes ſpiritu requi
rit. Hinc ad fidelem animam per prophetam di-
cit. In camino paupertatis elegi te. Et in euan-
gelio ad diſcipulos. Beati inquit pauperes ſpiri-
tu quoniam veſtrum eſt regnum celorum. Non
omnes beati ſunt pauperes / ſed illi duntaxat
qui in ſpiritu humilitatis et in animo contrito/
ſpretis omnibus chriſtum in itīnis ſequūtur q̄q;
veracit̄ dicere ad dn̄m p̄nt. Ecce nos reliq̄m⁹ oīa

et ſequuti ſumus te/hec autem gloriatio veris mo
nachis co̅uenit/qui contempto ſeculo penitus ſtu-
dent eſſe quod dicu̅tur.his ꝑfecto dn̄s ꝓmittit d
cens. Amen dico vobis omnis qui reliquerit do-
mu̅ aut pare̅tes fratres aut ſorores ⁊ cetera q̄ enu
merat centuplu̅ accipiet/⁊vitam eterna̅ poſſidebi
Enimuero quiſquis pro dei amore om̄s mu̅di va-
nitates contempſerit/ſeq; ad interne co̅templatio
nis dulcedinem co̅tulerit tanta̅ in his ipſis exerci-
ciis ſuauitatem inueniet. vt in eius co̅paratione ſe
nichil eſtimet dimiſiſſe. Qui em̄ ꝑ conſequenda e-
terna vita carnis ſue voluptates ardenti in deum
animo co̅tempſerit/ qui oe̅s mundi huius diuicias
celeſtiu̅ deſiderio inflammatus calcauerit/qui ſeip
ſum ſibi abnegans alterius imperio ꝓpter deum
vſq; in finem ſubmiſerit/habere centuplu̅ ſine du-
bio dignus erit. Enimuero poſtq̄ diuine conte̅plati
onis dulcedine̅ ſemel perceperit / nichil eſt q̄ eum
deinceps a ſancto ꝓpoſito retrahere poſſit. Vitaz
triu̅ dieru̅ ex egipto ꝑ deſertum ambulare ſcriptu
ra nos admonet/quatenus ad mo̅tem ſancte con
templationis gradatim venientes in tranquillita
te mentis dn̄o ſ̄uiamus. Sic em̄ exodus h;. Dn̄s
deus hebreoꝝ vocauit nos. vt eamus viam trium
dierum in ſolitudine̅ ⁊ ſacrificem⁹ dn̄o deo noſtro/
ne forte accidat nobis peſtis aut gladius. his ver
bis monaſtice ꝯuerſationis ſu̅ma deſcribitur/dum
triu̅ dieru̅ iter ꝑagendum indicitur.

¶ De tribus votis ſubſta̅tialibus mona
ſtice religionis quibus omnis religio inni
titur. Capitulum ſecundum.

Rex egipti pharao ppl̄m dei vehemēter lu-
to quondam afflixiſſe legitur/dum eos fu-
gere de ſuo impio fruſtra meditatur. Rex
egypti dyabolus eſt qui fugientes mundum dolis
multis perſequitur eoſq; retrahere ad ſuū impium
meditatur. Egyptus eñ tenebre anguſtia ſiue tri-
bulatio interpretata dr̄ / per quā preſens ſeculum
deſignatur. Quiſquis ergo mundi huius tenebro
ſi negociis premitur habitare in egypto memorat
Sed mox vt mūdum fugere ac monaſtice ſolitudi
nis amena querere deliberat dyaboli tentamenta
quaſi pharaonis imperium durius portat. Uiam
triū dierū ambulare per deſertum ſpirituali deuo
tione nititur. ſed mūdi vanitatib9 irretitus ꝑ dya
bolum impeditur Nemo eñ facile de tenebris egy
pti poteſt exire niſi in manu forti et brachio extēto
Non oībus data eſt hec gratia vt mundum poſſit
cōtemnere et per mōtē triū dierū ad mōtem regu
laris diſcipline ꝑuenire. Multi eñ ſunt vocati pau
ci vero electi. qꝛ in egypto plures malunt lutoſi cō
ſiſtere q̄ in deſerti lumine habitare. Lata enim eſt
via que ducit ad perditionem et multi ambulant
per eam. Anguſtū vo iter pauci ambulant. qꝛ car
nis cōcupiſcentias plurimi amant ꝛ fugere de tene
bris egypti diſſimulāt. Beati vero illi cenſendi ſūt
quibus mundus iſte crucifixus eſt/qui carnē ſuam
crucifixerūt cum viciis et cōcupiſcentiis / quos de
egypto liberauit gratia xp̄i. ꝛ introduxit in montē
ſanctificationis ſue gaudentes. Uiam itaq; trium
dierum/ ex egypto ambulat qui ſpretis ſeculi pom
pis ſancte religionis heremū intrat/ ꝛ corpus ſuū

per obedientiam caſtitatem et ꝓprii abdicationeꝫ caſtigat. Prime etenī diei iter eſt oīa terrena ꝓ dei amore relinquere/ ⁊ nichil amplius de reb⁹ mū danis cogitare. Niſi enī ꝓpriū quiſqꝫ dimiſerit ad monaſtice vite conuerſationē inhabilis erit. Adeo quippe ꝓprietatis abdicatio ad ſubſtantiā religio nis ꝑtinet. vt ſine illa monachus dici nemo queat Venditis itaqꝫ rebus ſeculi/ diſtributiſqꝫ rite ī vſus pauperum ſecunde diei via per obedientiam cōti- nuāda indicitur. Hec in radice humilitatis figitur et in altum caritatis eleuatur. Quēadmodū per inobediētiam primoꝝ parentum omēs a paradiſi gaudiis cecidimus/ ita per arduū iter obedientie adiuuante dn̄o nos reſurgere debere ſcimus Nul la monachoꝝ ſine obediētia merita ſunt. ſine humi litate virtutes nulle. Quiſquis igitur egiptū fugi ens tenebroſum ad lucē claritatis eterne cupis ꝑ- tingere humilē obedientiā cura ſollicite cuſtodire Dicit enī ſcriptura Melior eſt obedientia q̄ victi- me et auſcultare magis q̄ offerre adipē arietum Hoc voto ſancte obedientie oīa includuntur q̄ ad obſeruātiam regularē pertinēt/ qm̄ quicquid in re gula precipitur per ſolam obedientiam adimplet Quicq̄d enī ſancti ⁊ honeſti per preſidentē mona cho iniūgitur in obediētia regulari ſolidatur. Hoc ſecunde diei iter pauci in veritate ambulant. quia facilius eſt ſua derelinquere q̄ ſemetipſum abne- gare. Ardua nāqꝫ via eſt alterius ſe voluntati ſub mittere et ſuam voluntatem penitus nō amare/ ſi- cut filii iſrael egyptum cum gaudio et leticia exe-

untes/ſtatim in deſerto contra dominū et moyſem murmurarūt/ita multi cōtemptis rebus ſeculi monaſticum iter cum magno feruoꝛe arripiūt / qui tamen contra obedientiam pꝛelatoꝛum plerūqꝫ grauiter inardeſcunt/ꝛ qui in libertate pꝛius poſiti cū hilaritate videbantur currere/iam ſub obedientia conſtituti de arrepto itinere inueniuntur penitere Sed omnes qui contra ducem in deſerto murmurabant in via deficiētes /terram repꝛomiſſam non introierunt. Hinc metuant monachi omnes qui ꝓpoſiti ſui executionē negligunt/ ꝛ iter ſanctum triū ſubſtantialium peragere contēnūt. Cadunt in ſolitudine moꝛtui, qui viuere in egypto videbantur Enīuero tercii diei iter quomodo poterit perficere quem conſtat in ſecundi via defeciſſe? Aut quādo caſtitas monachoꝛū apud diſtrictū iudicem poterit eſſe meritoꝛia ſi contēnatur obedientia? Tercii enī dici via/eſt caſtitas que nūꝙ in veritate acquiritur/ſi obedientia deſeratur. O quot hodie monaſtico vocabulo ſe exhibent/qui in cenobiis quidem coꝛpoꝛe cōſtituti ſunt/ſed animo ꝛ actione ſeculariter viuunt. Reſumunt peculium quod dimiſerunt Obedientiam deſpiciunt quam ſpoponderūt Caſtitatem violant quam ſolenniter vouerunt. Tria ſubſtantialia religionis ſue vota/tranſgredi non metuunt et ſe monachos eſſe gloꝛiantur. O vana religio in qua voti conſideratio nō habetur. Quid aurū et argentū cōgregat/qui monachū ꝓfitetur? Quid peculium o monache poſſides q̄ volūtariaꝫ vouiſti paupꝫtatē? Enīuero mōachꝰ nō ē q̄ diuicias

mundo poſſidet. Igitur contra hoc ꝓprietatis vicium nos loqui cōpellit occaſio que nota eſt his q̄ ad ſcribendum nos ꝓuocarunt. Multos eñ hoc morbo cōfectos religioſi nominis viros cernimus et dolemus

Quam periculoſum ſit votū nō reddere
Capitulum tercium

Audi o monache ingrate/ quid tibi diuina ſcriptura precipiat. Ait eñ Si quid dño vouiſti ne moreris reddere. Diſplicet ei infidelis et ſtulta ꝓmiſſio. Multo eñ melius eſt non vouere q̄ ꝓmiſſum negare. Quicquid igitur deo voueris redde. Uis noſſe quid illi ꝓmiſeris? Regulam tuam ſcd̄m quā viuere ſpopondiſti conſidera. Quid illa precipit? Audi ſūmariū Conuerſionem morum tuoꝝ ſcd̄m ordinationē tibi indicit monaſticam. Deinde abdicationem omnis proprietatis vſqꝫ ad acus valorē tibi mandat perpetuam obedientiāqꝫ atqꝫ caſtitatem tibi precipit. Et ſtabilitatem tibi ordinis vſqꝫ ad obitum continuandā imponit. Hec eſt ſumma ꝓmiſſionis tue. hec eſt neceſſitas monaſtice diſcipline / quā ſi temere tranſgreſſus fueris/ voti preuaricator eris Si vidua cōtinentiam perpetuam vouerit nubere ei de cetero non licebit. Si aūt poſt votum nupſerit/ contra ſe deū irritauit. Anteq̄ ꝓmitteret deo vt eſſet vidua in ipſius erat ꝑtāte nubere. Poſtq̄ vero ſemel cōtinētiam vouit/ iam deinceps libertatem nubendi penitus amiſit. Sic et tu monache anteq̄ deo promitteres obſeruātiam regularem/ liber eras/ poteras inculpate ſine voti ꝓmiſſione viuere ⁊ in via

mandatoꝝ dei ambulare Quis ad ꝓmittendum
deo te cōpulit? Nonne tui arbitrii erat quod vole
bas facere? Vox tua ligauit te deo / iam deinceps
nō es liber ſed ſeruꝰ ieſu xp̄i Promiſiſti/dei eſſe ce
piſti. Deus qd̄ ſuum eſt non vult dimittere /nec ho
norem ſuum alteri dare. Iam tibi non licet poſt re
ſpicere. Semel emiſſum dei votum non poteris re
uocare. qꝛ cū deo cauſam habes agere. Quid igit̄
vanis cogitationibus eſtuas. Ad quid de bono ꝓ
poſito male cogitas. Nō eſt ꝑfecto irritabilis deꝰ
Si ſanctum ergo propoſitum tuum violaueris / ſi
votum tuum temeraria preſumptione tranſgreſſꝰ
fueris nō habebit te deus in eo gradu quo antea
habuit ſed tanq̄ infidelem ꝓfugum et apoſtataꝫ
te iudicabit/quippe qui preſtitā dn̄o tuo fidem im-
pia preſumptione irritam feciſti Ad te igitur o mo
nache dicit deus. Quid me infideli ꝓmiſſione tua
irrides? Cur priſtina vicia repetis? Quare preſtitā
michi fidem īfringis. Ego tibi libertatem arbitrii
cōtuli Quis te cocgit ꝓmittere quod reddere nō
volebas. Nūquid neceſſitate te compuli/voluntas
tua ligauit te michi. pactū meū ſi violaueris / non
amicus ſed hoſtis eris Dum adhuc tu eſſes in ſeclo
eras quidem de familia mea/ſed non eras de mini
ſterialibus necꝫ de intimis ſeruitoribus. Queād-
modum enī princeps aliquis potens/multos qui-
dem in regno ſubiectos ſibi habens hoīes quoſdā
agroꝝ cultores/quoſdā vͦo paſtores āt alios quoſ
libet artifices ſiue operarios ex eis conſtituit/atqꝫ
ex his omnibus quoſdam ſibi fideles quotidie aſſi
ſtere facit/qui ſeipſos negligentes illi toto ſtudio

famulantur:ſic ego ex michi ſubiectis in fide/quos volo eligo/quos velut miniſtros intimos diligo et honoro Tu ergo q̄ ꝓmiſſa michi fidelitate/de multitudine meorum ad ſeruiēdum in conſpectu meo ſpontanea voluntate acceſſiſti/de intimis familiaribus meis eſſe cepiſti. Si michi deinceps in aliquo recalcitraueris/et fidem ꝓmiſſam fregeris/nō habebo te in eo loco quo habebam prius/ ſed īter inimicos infideles te cōputabo. Quanto enim per voti ꝓmiſſionē michi ꝓximus factus es/ tanto diſplicebis amplius ſi aliter vixeris ꝙ promiſiſti. Exigo nunc a te ꝓmiſſum/quod non exegi ꝓmittendum Monachus es/non niſi monachus ſaluaberis. Si aliter vixeris ꝙ monachus: veluti preuaricatorem federis mei cōdēnabo te. Si vero vſqȝ in finem michi fidelis permanſeris/magnꝰ in meo regno eris et cum omnibus ſanctis ineternum feliciter exultabis.. Uotum itaqȝ tuum conſidera o monache/ et cura ſolicite adimplere quod ꝓmiſiſti/ quia niſi regulariter in cenobio vixeris cum impiis portionem habebis. Sed q̄ꝛ de vicio ꝓprietatis loqui ſpecialiter intendimus/oportunum videtur vt ſtilum ad materiam dirigamus.

¶ Quod ius canonicum ꝓprium monacho ſub grauiſſimis penis ſimpliciter interdicat. Capitulum quartum

2 Deteſtabile ꝓprietatis vicium in monachis cupientes ꝓ viribus extirpare/ ſermonē iuris canonici atteſtatione cōprobemus/ vt dum auctoritate vniuerſalis eccleſie loquimur/nullam a peruerſis contradictionē patia-

mur.Tante em̄ auctoritatis ſunt decreta eccleſia=
ſtica.vt quiſquis cōtradicere illis preſumpſerit/nō
catholicus ſed hoſtis eccleſie iudicetur.Quicquid
ergo auctoritate eccleſie precipitur tanq̄ euange
lium ab oībus habeatur. Audi nūc monache qui
ꝓprium poſſides/quid vicarius xp̄i dicat in perſo
na eccleſie ꝓhibemus inquit diſtricte ī virtute ſan
cte obedientie ſub obteſtatiōe diuini iudicii/ ne q̄s
monachoꝝ ꝓprium aliquō poſſideat / ſ3 ſi quis ali
quid h3 ꝓprium totum incontinenti reſignet. Si
vero poſt hoc ꝓprietatem aliquam habere depre
henſus fuerit/regulari monitione p̄miſſa de mona
ſterio expellatur nec recipiatur vlterius/niſi peni=
teat ſcd̄m monaſticam diſciplinā. Quod ſi ꝓprie=
tas apud quēquam in morte reperta fuerit:ip̄a cū
eo in ſignū perditionis extra monaſteriū ī ſterqui
linio ſubterret ſcd̄m q̄ beatus gregorius papa in
libro dyalogoꝝ feciſſe legit. Unde ſi quicq̄ alicui
fuerit ſpecialiter deſtinatum/ nō preſumat illud ac
cipere/ſed abbati vel priori aut cellarario aſſignet
Hec ſūt vba eccl'ie q̄ ſanct9 papa innocēti9 terti9
q̄ ꝓpter ſciētie ꝓbatiſſime eminētiā lucerna iuris
merito vocitat in cōcilio gn̄ali ꝓmulgauit et in.c.
Cū ad mōaſteriū hn̄tur.⁊ i.c.monachi.d.f.Mōach9
q̄ peculiū hūerit. niſi ab abbē fuerit ei ꝑ iūcta ad
miniſtratōe pmiſſū:a cōiōe remoueat altaris Et q̄
in extremis cū peculio iuēt9 fuerit / ⁊ digne nō pe=
nituerit/nec oblatio ꝓ eo fiat nec int fres recipiat
ſepulturā Abbas aūt q̄ diligēt iſta n̄ curauerit/offi
cii ſui iacturā ſe nouerit icurſurū Hic attēdāt mōa
chi fallaceſq̄ ſn̄ admiſtratōe aliq̄ peculiū poſſidēt q̄

ſe apud deum in conſcientia ſecuros exiſtimant / ſi de abbatis licentia peccant. Dicit em̄ in cōſtitutione ſua vicarius chriſti. Nec eſtimet abbas q̄ ſuper habēda ꝓprietate poſſit cum aliquo monacho diſpenſare. qꝛ abdicatio proprietatis ſicut et cuſtodia caſtitatis adeo ānexa eſt regule monachali. vt cōtra eam nec ſummus pontifex poſſit licentiā indulgere. Quid adhuc excuſationes in pctis o monachi queritis qui cōtra regulā votū et decretū ſūmi pontificis ꝓprium poſſidetis? Quid falſam abbatis auctoritatem ꝓ excuſatione veſtra aſſumitis. q̄ ſummū pontificem nō poſſe diſpēſare cū monacho vt habeat ꝓprium auditis? Eniuero quod vicarius xp̄i ſe poſſe facere negat? hō non preſumat. Sicut abbas tuus tecū diſpenſare nō pōt. vt deo ꝓmiſſam caſtitatem violes / ita nec licenciā indulgere vt ꝓprium poſſideas. Prelatus ergo qui monacho cōtra regulam peculiū indulſerit votum ſuū violauit Caueat itaqꝫ ne preuaricatorem ſe regule conſtituat. ſi ꝓprium qḋ non lꝫ monacho cōcedat. Deniqꝫ ex ſeueritate indicte pene colligitur. quid de huius vicii grauitate cogitādum iudicetur. Non em̄ leui penitentia hec culpa corripitur / dum a cōione altaris remouet̄. Ceteroꝝ vicioꝝ penitētie per mortem ſaltem deficiūt / hoc ꝓprietatis vicium nō ſoluꝫ in hac vita duriſſima diſtrictiōe corripitur / ſed etiā poſt mortem terribili animaduerſione punitur. Et iuſta quidē huius ꝑuaricatiōis dānatio. Sane monachus qui in congregatione fratrū contra vnitatis normam ꝓprium aliquid poſſidet? ab eorum ſe conſortio facit alienum. Cum ergo viuēs ſuo vicio

concordiam fraternitatis impia preſumptione tur
bauerit.cum ſe ab vnionis obſeruantia voluntarie
diuiſerit/indignus eſt fraternā inter alios recipere
ſepulturam. Omnia vicia monachoꝝ leui quadaꝫ
miſeratione puniūtur ad arbitriū preſidentis. So
la ꝓprietas eſt que reū a cōmunione ſanctoꝝ tan-
q̄ mēdacē ſpiritui ſancto eliminat. Unde precipit
viuus de monaſterio ꝓici. ⁊ mortuus extra mona
ſteriū in ſterquilinio ſepeliri. Monachus itaqꝫ ꝓpe
tarius tanq̄ leproſus de congregatione fraterni-
tatis expellendus eſt / ne totum ouile ſuo deteſta
bili vicio cōmaculet. Nemo e fratribus illum ſuf
ferat nemo cōſcius viciū illius tam enorme diſſimu
let nemo reum occultet. Omnes vnanimiter zelo
diſcipline contra preuaricatorē inſurgant de con-
gregatione peruerſum incorrigibilē expellant. Oēs
de cōi periculo paueant. Meminerint quid contra
preuaricatorē acharū dn̄s ad ioſue ducē populi di
xit/et de ſimili caſu metuant. Non ero inquit vltra
vobiſcum donec conteratis eum qui huꝰ ſceleris
reus eſt. Sicut ergo precipiente dn̄o populꝰ iſrael
acharū lapidibus obruit. ⁊ ceſſauit cōtra eos indi-
gnatio. ita zeloſi monachi ꝓprietariū in ſua cōgre
gatione viuere nullatenus ſinant. ſed admonitum
prius incorrigibilem de monaſterio expellāt. Nec
videatur eis crudele ꝓfeſſum contumacem expel
lere. qꝛ minoris eſt dāni ſi vnus iduratus ſuo vicio
pereat q̄ vt totam cōgregationē exemplo peſſimo
corrumpat. dicit enim apoſtolꝰ. Impius ſi diſcedit
diſcedat Si quis tamen in hoc crimine incorrigibi
lis repertus fuerit/ad carcerem detrudatur donec

viciū ſuum recognoſcat ꝛ ꝓmittat emendationem Melius eſt enī ſi fieri poteſt vt clauſus in carcere peniteat/ q̄ȝ expulſus vagus ꝛ deſperatus per mū dum in ordinis ſcādalum diſcurrat. Oia vero que ad ſuſtentationē corporis neceſſaria ſunt mōachis per abbatem diſtribuantur/ qꝛ tunc eos ad obſer= uātiam mandatoꝝ regule abſqꝫ cōtradictiōe pote rit audacter cōpellere ſi de neceſſariis vite neque ant rationabiliter murmurare. Sic enī de primi= tiua eccleſia apoſtoloꝝ legitur. Erant eis oīa com munia. nec quiſquā eoꝝ aliquid habebat ꝓprium ſed dabatur ſingulis ꝓut vnicuiqꝫ opus erat. Qui cūqꝫ enī vitam eoꝝ voluiſſet cum fide xp̄iana aſſu mere/ vēdebat ſi quicq̄d habebat ꝓprium ꝛ p̄cium ponebat ante pedes apoſtoloꝝ. Ananias aūt ꝛ ſa phira qui cōtra inſtitutionē apoſtolice ꝯuerſatiōis peculiū poſſidere occulte preſumpſerāt/ duram per ditionis ſententiam exceperūt. Simili pena digni ſunt monachi/ qui reperti fuerint ꝓprietatis vicio delectari. Graue etenī crimē cōmittitur ꝓ cuius ex piatione/ offerri ſacra oblatio ꝓhibetur. Dānatōis certe ſententiam euadere non poterit monachus ꝓprietarius qui ſine penitētia ex hac vita deceſſe rit. Oēs itaqꝫ monachi adeo ſine ꝓp̄o viuere ſunt obligati/ vt nulla diſpenſatōe abbatis/ a voto pau pertatis queāt abſolui. Et de his quidem copioſa iuris pontificii poſſemus adducere teſtimonia niſi ꝓpoſituꝫ breuitatis/ nos cōpelleret ad alia feſtina re. Hec igitur ex iure ꝓlata ſufficiant. q̄d reſtat di cendum/ dictis ſanctorum patrum/ et regulis com probemus.

¶ Ex dictis ſanctorum patrum probatur quod pecu
lium monacho penitus interdictum ſit. Capitulum .v.

B Euoluamus omnium ſanctorum patrum ſcripta et regulas et nuſquam inuenimus monacho peculium vllatenus permiſſum. Omnes enim hoc vicium dampnant. Omnes proprium monacho prohibent/omnes in communi viuere/renunciantes ſeculo precipiunt. Et prio quidem ſanctum legiſlatorem noſtrum benedictum audiamus in regula. Dicit enim ¶ Precipue hoc vicium radicitus amputandum eſt de monaſterio/ne quis preſumat aliquid habere proprium nullam omnino rem. neque tabulas/neque codicem/neque graphium. ſed nichil omnino. quippe quibus nec corpora ſua habere licet in propria poteſtate Neque preſumat quiſquam aliquid dare aut accipere ſine iuſſione abbatis. Et poſt pauca/quod ſi quiſquam in hoc nequiſſimo vicio deprehenſus fuerit delectari/admoneatur ſemel et iterum. Si non emendauerit/correptioni ſubiaceat Sanctus quoque baſilius in regula monachorum dicit. Si quis ſibi proprium dicit eſſe aliquid. ſine dubio alienum ſe facit ab electis dei et a charitate xpi. qui docuit verbo/et opere compleuit. qui animam ſuam poſuit pro amicis ſuis. Si ergo ipſe animam ſuam poſuit / quomodo nos etiam ea que extra animam ſunt nobis vendicabimus? Si non acquieſcit monachus doctrine domini dicentis. Diligite inuicem ſicut et ego dilexi vos acquieſcat apoſtolo dicenti. auferte malum ex vobis ipſis/ne forte accidat vt modicum fermentum totam maſſam corrumpat. In admonitionibus quoque ad monachos idem baſilius dicit Quotidiano victu contentus eſto. et quicquid ſuperest tanquam impedimentum huius propoſiti procul abs

te. Multi enim per auariciam mortis periculum inci
derunt. Propter auariciam: achar cum ſuis omni
bus lapidatus eſt. Saul a dño factus eſt alienus/ꝛ
ad extremũ de regali culmine pulſus / ab inimicis
ſuis peremptus eſt. Alienũ te facito fili mi ab hoc
vicio/ꝛ volũtariã paupertatem libẽter amplectere
Jeronimus. Beatus quoqꝫ hieronimus dicit in normula virgi
num. Qui iam renũciauerunt omnibus que poſſi-
dent/ex voto ſub iuramẽti pollicitatione ꝓmiſerũt
nichil tẽporale nichil terrenum non ſolũ poſſidere
Augustinus ſed nec quidem appetere. Et ſanctus doctor augu
ſtinus in ſuo canone precipiens fratribus dicit. Nõ
dicatis aliquid ꝓprium. ſed ſint vobis oia cõmunia
et diſtribuatur vnicuiqꝫ veſtrũ a prepoſito veſtro.
victus ꝛ tegumentum. In antiquiſſima quoqꝫ pau
li et ſtephani regula dr. Nulli fratrũ liceat vel po-
mũ vel quodcũqꝫ olerũ aut cõdimẽtoꝝ vl aliud ali
quid ad vſus ſuos quaſi peculiari apparatu habe
re ne maligno detur occaſio. Et iterũ poſt pauca.
Nulli liceat vel veſtimentum vel calciamẽtum aut
tabulas vel cuiuſcũqꝫ rei paruiſſime tam nouũ ꝙ
vetus/nec quicꝙ quod alteri fratri datũ fuerit pꝛa
ua pſumptione contingere ad vtendum. Nec inter
ſe fratribus liceat. vt id qđ de cõmuni quiſꝙ accepe
rit niſi permiſſiõe abbatis cum alio fratre quaſi pe
culiari amore cõmutare. ne hac occaſione naſcatur
amor illicitus/ ſed vnuſquiſqꝫ quod ei caritatis di
ſtributione datur/hoc libens et bona voluntate ac
Pachomius cipiat. In regula quoqꝫ ſãcti pachomii legitur. De
inde inſtruendus monachus fieri cupiens/ ab eo q
preeſt patre. vt ſibi nichil reliquat niſi crucem chri

ſti quam teneat/et ſequatur dominum. Et in regu=
la ſanctorum patrum/que pactum monachorū di=
citur. Ante omnia habentes caritatem / humili=
tatem/patientiam/manſuetudinem et cetera que
docet ſanctus apoſtolus. ita vt nemo quicq̄ ſuum
vendicet ſicut ſcriptum eſt in actibus apoſtolorū.
habeant omnia communia. Et iohannes gerundē
ſis eṗs in regula monachorum. Quicunq; in mōa
ſterium ſuſceptus fuerit/ nō ſolum de ſubſtātia quā
intulit / ſed nec de ſemetipſo ab illa hora iudicabit
Nam ſi aliquid prius intulit fratribus. ipſi tamē nō
eſt licitum vt aliquid habeat ī ſua poteſtate. In re
gula etiam pachomii angelica /dicitur. Nemo in
domo et cellula ſua habeat aliquid preter ea que ī
cōmuni monaſterii lege precepta ſunt. Non tunicā
non laneam. non pallium. non pellem intonſis arie
tum lanis molliorē. nō nūmos quantūlibet paucos
nec puluillū quidem ad caput. Oreſieſus quoq; in
doctrina monachorum ſic loquitur. Vigilemus at
tentius et ſciamus qm̄ magnā nobis deus preſtite
rit gratiā per patrē noſtrū pachomiū vt renuncia
remus ſeculo et oēm ſollicitudinē mūdi et curas re
rum ſecularium ꝓ nichilo deponerem⁹. Que eñi no
bis occaſio relicta eſt vt habeamus quippiā ꝓpriū
a funiculo vſq; ad corrigiam calciamēti/cū habea
mus prepoſitos qui ꝓ nobis ſolliciti ſunt tā in cibo
q̄ in veſtitu? Liberi ſumus/iugum de ceruicib⁹ no
ſtris mūdane ſeruitutis abiecimus/ cur rurſum vo
lum⁹ reuerti ad vomitū nr̄m/⁊ aliq̄d hēre vñ ſollici
ti ſim⁹/⁊ qđ ꝑdere metuam⁹? Ad quos vſ⁹ ſuꝑfluū
palliolū/aut epule lautiores/aut mollior lectus/ cū

omnia in cōl'ſint preparata. et cruce xp̄i nichil du-
rius ſit? Sufficit nobis habere qd̄ hoi ſatis eſt. Tā
tam veteres obſeruātiā pauptati monaſtice adhi
bebāt/ vt pauciſſimis cōtenti/ paruiſſime rei ſuper-
fluitatem peculiū. et ob id dānabilem in monacho
penitus iudicarent. Hinc ſanctus pater colūban⁹
abbas in ſua regula p̄cipit dicēs. Monachis qbus
p xp̄o mūdus crucifixus eſt/ ꝛ ipi mūdo cupiditas
cauēda eſt. nimirū dum nō ſolū ſuperfluū eos hēre
dānabile eſt/ ſed etiam velle. quoꝝ non cenſus/ ſed
volūtas queritur. qui relinquētes oia et xp̄m dn̄m
cum timoris cruce quotidian⁹ ſequētes/ i celis hn̄t
theſauros. Ideirco dū in celis multa ſunt habituri
paruo et extreme neceſſitatis cēſu in terris debēt
eſſe contēti. ſcientes leprā eſſe cupiditatē mōachis
Ideo ergo nuditas et facultatum cōtemptus pria
perfectio eſt monachoꝝ. Scd̄a vero/ purgatio vi-
cioꝝ. Tertia perfectiſſima dei continuata dilectio
ac diuinoꝝ iugis amor/ qui terrenorum ſuccedit o-
bliuioni. Idem etiā in libro de quotidianis penitē-
ciis monachoꝝ/ ſic ſtatuit mōachus qui dixerit ſuū
aliquid ꝓpriū. ſex ꝑcuſſionibus emēdet. In eodē
volumine circa finem denuo ſic precipit Operis pe
culiaris preſumptio/ centū plagis emēdetur. Poſ
ſeſſio alicuius rei quā non neceſſitas gn̄aliter oib⁹
fratribus conceſſit/ amiſſione eiuſdē et cētum pla-
gis coerceatur. Et in regula yſidori dr̄. Monachis
aūt ſūmopere ſtudendū eſt vt aplicam vitam tenē
tes/ ſicut in vnū conſtituti eſſe noſcūtur/ ita vnum
cor habeant in dn̄o/ nichil ſibi ꝓpriū vendicantes/
nichilq̃ʒ in quātulūcūqʒ. amorem rei priuate gerē

tes/ſed iuxta exemplū apoſtolicū oīa cōmunia ha
bentes in preceptis xp̄i fideliter permanēdo ꝓfici
ant. In regula quoqꝫ fructuoſi ep̄i inter alia ſic p̄
cipitur. Nec quiſq̄ e monachis ſuuꝫ aſſerens dicat
codex meus/tabule mee et reliqua. Quod ꝟbum
ſi de ore eiꝰ effugerit/penitētie ſubiacebit/ne velut
ꝓpria quilꝫ in monaſterio habere videatur/ ſꝫ ſint
illis/ſicut ſcriptū eſt oīa communia. Hinc ī religiōe
nr̄a apud reformatos et regulariter viuētes vſus
obtinuit/vt ſuum dicere aliquid(etiā ioco)deuotus
nemo preſumat. Et in octauo capitulo idem fructi
oſus iterū ſic precipit. Nuditas et parcimonia cibo
rū et lectuloꝝ duricia amplectatur. Peculiaritas
in vtenſilibus aut in veſtimētis aut ī quibuſlꝫ rebꝰ
etiam viliſſimis et abiectis oīmodo vitetur qꝛ ab
ominatio mōachis eſt ⁊ infamiū quicq̄ poſſidere.
Munus deniqꝫ quodlꝫ ſiue ep̄las nemo monachꝰ
accipiat. Deniqꝫ in regula cenobii ſctī ferreoli ep̄i
et martiris decimo cap̄lo ſic ſcribitur. Illud etiam
ſtatui debere ꝓſpeximus/vt nullus monachorum
aliquid ſibi ꝓprium abſqꝫ ſocietate fratrū audeat
dicere/ita vt etiam in his q̄ ſua ſūt nichil amplius
credat ſibi iuris eſſe q̄ ceteris. qꝛ cū ſeipſum alteri
us ſubdidit ptāti/oīa ſecū in alienā ptātem tranſ=
miſit. Quicq̄d ergo ſecū reꝝ detulerit/ expetito cō
ſortio monachoꝝ/ac vbi corpori ꝯgregatiōis mem
brū factus adheſerit/ſtatim cognoſcat oīa in com
munionē trāſiſſe. Et hoc totū iudicet ꝓpriū quicq̄d
cum fratribus poſſederit īdiuiſū. In regula quoqꝫ
ſancti aureliani ep̄i.xxv.ca.dr̄. Nullus preſumat
quicq̄ ſuum dicere aut ſibi ꝓpriū vendicare/ſed ſe

cundum actus apłoꝝ ſint vobis oia cõmunia/ et ſit
vobis aĩma vna et coꝛ vnũ in dño. Et in regula ab
batis caſſiani dr. Nec qnicq̄ peculiare liceat mõa-
cho poſſidere ſed ita ſe nudatum ex oi parte cogno
ſcat/ vt pꝛeter tunicã/palliũ calciariũ vel matulam
ſuam nichil amplius habeat/ et nec verbo quidem
audeat dicere aliquid ſuum. quod magnum ſit cri
men ex oꝛe monachi ꝓceſſiſſe tunicam meam /co-
dicem meum/ tabulas meas/ graphium meum. et
cetera his ſimilia. Nam ſi huiuſmodi v̄bum ꝑ ſur
reptionem vł ignoꝛantiã de oꝛe eius effuderit. Di-
gna ꝓ hoc penitẽtia ſatiſfaciens / veniam petat in
terra pꝛoſtratus. Item in regula tarnatenſi capi-
tulo quartodecimo ſic legitur. Hec ſunt que in mo
naſterio conſtitutis ꝓ dei amoꝛe et timoꝛe cõuenit
obſeruare ꝓpter quod in vnum eſtis ꝓ timoꝛe dñi
cõgregati. Opoꝛtet vt in domo domini vnanimes
habitetis/et ſit vobis aĩa vna et coꝛ vnum in timo
re domini peruigilans/ nichilqꝫ vos habere ꝓpꝛiũ
reputetis/ſed ſint cuncta cõmunia que vobis abba
tis imperio diſpenſantur. Et in regula monachoꝛũ
oꝛiẽtaliũ dr. Inter omẽs fratres hoc obſeruabitur
vt obedientes ſenioꝛibus ſuis et deferentes ſibi in-
uicem habeant paciẽtiam/ moderationem/ humili
tatem/charitatem/pacẽ ſine figmento et mẽdacio
et maledictione/et v̄boſitate/ et iurandi cõſuetudi
ne. ita vt nemo ſuum quicq̄ vendicet neqꝫ vllꝰ ali
quid peculiariter vſurpet/ſed habeant omia com-
munia. Sed et ſine ſenioꝝ v̄bo et auctoꝛitate nullꝰ
frater quicq̄ agat/neqꝫ accipiat aliquid neqꝫ det.
Uigilius quoqꝫ dyachonus et abbas in. lxxxiii. ca.

ſue regule ſic loquitur. Si quid peculiare apud ali
quē īuentū fuerit grādi cū abbas ⁊ diuturna excōi
catione ꝯdēnet/vt illius exēplo deterriti oēs/null⁹
hoc audeat imitari. Et beatus ceſarius epiſcopus
arelateñ. in.xv.ca.regule ſue dicit. Nemo ſibi ali-
quid iudicet ꝓprium ſiue in veſtimento/ſiue in alia
quacūqȝ re magna vel parua. Aurelianus ep̄s in
regula ad moniales capi.iiii.ſic dicit. Nichil occulte
accipiatis ſed ſi quis ꝓpinquus aut amic⁹ aliquid
in veſtimento aut in auro vł aliud quodcūqȝ dede
rit aut trāſmiſerit/in ptāte ſit abbatiſſe. Et ſi illi cui
tranſmittiẗ neceſſe fuerit/tribuaẗ. Sin ꝟo illa nō in
diget/in cōmune redactū/cui eſt neceſſariū tribuaẗ
Item in regula ſerui dei ad ſorores.ca.xvii.ſcribiẗ.
Propri aliq̄d in monaſterio nichil eſt habendū. ſed
potius ꝓpẗ nomē dn̄i oīa ꝯtēnēda ſunt. Quid ei ꝓ
priū aliquid ſuū/ fidelis oīa de rebus mundi vēdi-
cet/cū mūdus crucifix⁹ eſt ⁊ ip̄a mūdo? Oia ergo
q̄ in mōaſterio h̄ntur ſint oib⁹ cōia vt nulla dare āt
accipe aliq̄s p̄ſumat ſine iuſſione abbatiſſe. Si q̄ ſe
cus fecerit regulari diſcipline ſubiaceat. Sȝ ne per
omēs veterū rłas diſcurrēdo tediū lectori ꝓlixior
ſermo pariat/ex dictis ſctōꝝ patrū iſta ꝓduxiſſe ſuf
ficiat. Oēs ei p̄ſci ⁊ noui mōachoꝝ cuiuſcūqȝ ordis
p̄ncipes/i hāc ſnīam vnanimiẗ ꝯueniūt / q̄ peculiuȝ
mōacho penit⁹ inẗdicūt. Hic dn̄s nr̄ apl̄is nō porta
re ſacculū neqȝ peram in viā precipit/ vt ex hoc ſuc
ceſſores eorum intelligant queādmodum ſine pro
prio in cōmuni viuant. Erubeſcat homo clauſtra-
lis/qui vitam apoſtolicā profitetur/in cenobio con
tra votū ſuū viuere/et ꝓpriū tot ſctis interdicētib⁹

aliquatenuꝫ poſſidere/quando monacho peculiuꝫ
vſqꝫ adeo illicitum eſt vt viuus et mortuus extra
cōmunionē oīm fratrum ſit ꝑcul remouendus / ſi ī
hoc vicio fuerit deprehēſus. Quā ꝑiculoſa in mōa
cho ſit ꝓprietas nemo ſatis exprimere pōt. Eniue-
ro periculū quod ananie ꝛ ſaphire peculiū retinen
tibus in corpore accidit/ꝓprietariis monachis in
aīa quotidie contigit Moriūtur vt plurimum ſine
vera pnīa/qui cōtra monaſticam inſtitutionē pecu
lium poſſidere non verentur. Exiſtimant eñ ſibi li
cere quod illicitū eſt ꝯſenſu ſuperioris. cū nec ſūmꝰ
pontifex licētiā monacho ſuꝑ ꝓprietate poſſit īdul
gere. Ve vobis ꝓprietariis qui votum vr̄m infrin
gitis/et iram dei contra vos ꝓuocatis. qm̄ leuius
habebunt fures et meretrices in die dn̄i ꝙ vos / ſi
morientes in hoc vicio fueritis deprehenſi. Nō eñ
ſimplex crimen in monacho cenſetur ꝓprietas/vbi
multa inunū crimina concurrūt Pactum cuꝫ deo
initū frangitur/votū ſolenne violatur / caritas fra
terne vnitatis ſpernitur/furtuꝫ ꝯmittit / ſacrilegiū
ꝑpetrat. Vn̄ auguſtinꝰ dicit in regula. Si aliquis
rem ſibi collatā celauerit/furti iudicio condēnetur
Ad quid monacho cuiuſcūqꝫ rei ꝓprietas/qui nec
ſui corporis ptātem hꝫ/permittitur. Aut quō alie-
nū audebit preſumere/cui de ſuo nichil lꝫ poſſidere
Quiſquis igitur bonus votiqꝫ ſui redditor inueni
ri deſiderat/ quiſquis in cenobio cōſtitutus ad cele
ſtem patriā anhelat/quiſquis inferni tormenta for
midat. aīam ſuam ab hoc vicio ſolerter cuſtodiat ꝛ
nichil penitꝰ cōtra monaſticā inſtitutionē poſſideat
Oīa vō que ad victum et amictū monachis neceſ

ſaria ſunt/per abbatem non in pecuniis/ſed in veſti
ſilibus miniſtrentur. Hinc ſanctus pater noſter bñ
dictus in regula precipit dicens. Oīa neceſſaria a
patre monaſterii ſperanda ſunt. Ab abbate igitur
neceſſaria ſperanda ſunt/nō ſupflua qꝛ vbi neceſſi
tas ad vſum monacho ꝑmittitur / ſuperfluitas vt
crimē condēnatur. Neceſſaria itaqꝫ monachis ab
bas ꝓuideat/ſuperflua interdicat. Nec ſecurum ſe
credat monachus / ſi abbate ꝯſentiente ſupfluum
habeat. Cū ſicut mōacho hr̄e ꝓpriū interdicitur
ita cōcedere non neceſſaria abbas ꝓhibet. Et mo
nachus ſi rem aliquā non ſibi neceſſariā nimia im
portunitate ab abbē ſuo extorſerit. Valde ſibi me-
tuendum eſt/ne tanq̄ ꝓprietarius inde corā deo iu
dicetur. Nichil enī habere dꝫ monach⁹ cōtra regū
lā/nichil ꝯtra abbatis volūtatē. quippe qui ſuū ni-
chil penitus eſtimare ꝑcipit/cui velle et nolle p oīa
denegat. Quicūqꝫ ꝟo aliquid hꝫ qđ abbatē ſuum
latere deſiderat/ꝓprietatis viciū in pectore clauſū
portat. Sed de his hactenus.

¶ Utrum abbas monacho poſſit conce dere ꝓprium. Capitulum. vi.

QUod monacho ꝓpriū habere oīno non lice
at/multis ſanctoꝝ teſtimoniis ꝓbauimus/
reſtat nunc vt ad ſequētia ꝓcedamus. Et
primo q̄dem nobis querendū eſt/ vtrū in abbatis
ſit arbitrio cū monacho de peculio diſpenſare. Ad
hanc queſtionē/ ꝟbis ſummi pontificis in principio
huius operis reſpōdimus. vbi teſtimonia iuris ca-
nonici in mediū deduxim⁹. Sic enī papa dicit. Nec
eſtimet abbas q̄ ſup habēda ꝓprietate poſſit cum

aliquo monacho diſpenſare. qz abdicatio ꝓprieta
tis/ſicut et cuſtodia caſtitatis adeo eſt annexa re-
gule monachali/ vt cōtra eā nec ſummus pontifex
poſſit licētiam indulgere. Soluta eſt q̄ſtio/ et nega
tiua neceſſario ꝯ̄ra cōceditur. Nūc ergo in q̄to pe-
riculo ſint cōſtituti abbates negligentes. iſta conſi
derent qui contra regulā ꝛ ꝓhibitionē ſummi pon
tificis ꝓpriū ſuis monachis indulgēt. Nō eſt maior
ptās q̄ ſummi pōtificis in eccliā. qm̄ qđ ille nō pōt
abſoluere/nemo alius poterit liberare. Cur igitur
o abba teipm̄ decipis. cur altiora te et penitus illi
cita preſumis? Quod papa facere ſe poſſe ↄ̄negat
tu qua temeritate vſurpas? Ecce cū monacho ↄ̄tra
inſtitutionē monaſticā diſpēſas vt habeat peculiuꝫ
cum id facere non poſſe audias pōtificem ſummū?
Quē teipm̄ facis? Nūquid tu maior es vicario xp̄i
Quotienſcūqꝫ monacho cōcedis ꝓpriū/totiēs fau
torem te conſtituis viciorꝝ. Quēadmodū preſumis
alteri concedere/qđ tibi/ſub eadem lege conſtituto
minime licet poſſidere? Enimuero conſtitutis in ceno
bio ꝓprietas oībus interdicit/dum in cōi viuere p̄
cipiuntur. Neqꝫ eī̄ de cōitate abbas excipitur. q̄
non dn̄s ſed diſpenſator rerum monaſterii cōſtituit
Oim itaqꝫ fratrum ſuorꝝ miniſter eſt. vt vnicuiqꝫ ſe
cundū neceſſitatē de cōi ſubſtantia tribuat. dn̄ꝫ ꝯ̄o
rerū neminem penitus cōſtituat. Si ergo mōacho
indulſerit ꝓprium iam nō diſpenſat illi neceſſaria.
ſed dominū eum conſtituit ſubſtantie aliene. hoc re
gula ſancti benedicti ꝓhibet/que abbatem diſpen
ſatorem recipit non dn̄m. Sanctus autem benedi
ctus abbatem ſub regula eſſe precipit dicens. Oēs

magiſtram ſequantur regulam nec temere ab ea
declinetur ab aliquo. Qui oēs ſub regula cōſtituit
ꝑfecto abbatem nō excepit. Deniqȝ in capitulo de
abbate ſic loquitur. Ideoqȝ abbas nichil contra p̄
ceptum dn̄i (qđ abſit) docere debet aut conſtituere
vel iubere. ſed iuſſio eius ⁊ doctrina fermentum di
uine iuſticie in diſcipuloꝝ mentibus cōſpergat Ab
bas aūt qui monacho indulget ꝓpriū/facit contra
preceptum dn̄i dicentis. Ois qui nō renunciauerit
oībus que poſſidet non poteſt meus eſſe diſcipulus
Non ſeducat te abba male intellecta ptās. tibi re-
gula certos limites ponit quos tranſgredi nemini
licet. Ecce monachi tui: vt fierent diſcipuli dn̄i ſub-
dentes colla regule oībus renūciarunt/nō licet eis
quod dimiſerūt repetere/neqȝ ꝓprium vllaten⁹ poſ
ſidere. Si male preſumptioni conſenſum dederis/
ſi ꝓprium monacho conceſſeris contra preceptum
domini. contra regulam ſancti benedicti. contra de
creta ſanctoꝝ patrum. contra votum tuum facere
conſentiens. damnationi ꝑpetue te obnoxium red
dis. et ex ſeruis dn̄i atqȝ diſcipulis. mancipia facis
idolorum. Cupiditas em̄ ſeruitus idoloꝝ deſcribit
q̄ cū in ceteris ſit dānabilis in monachis precipue
eſt criminalis. Oīm clauſtralium in hoc regula cō
ſentit. vt nulli penit⁹ inter eos liceat aliqđ habere
ꝓprium. ſed ſint eis omnia cōmunia/ et diſtribuant
vnicuiqȝ ab abbate quod neceſſariū eſt. Quicūqȝ
hanc monaſtice cōmunitatis regulam violat/ ꝓcul
dubio ſe extra nūerum electoꝝ locat. et ſua ſe teme
ritate grauiter dānat. Nunquā em̄ monaſtice ob-
ſeruantie puritas integra poteſt cōſiſtere/niſi om̄s

in cõi ſtudeãt conuerſari. Eniuero dum vnuſquiſq₃ cõmodum ſuum temporale cogitat/caritas fraterna exulat. Humilitas monaſtica perit obedientia regularis vacillat. Nuſq̄ eñi in religione ſecurius viuitur/q̄ ſi vnitas p oīa ſeruatur. In quolibet cenobio prelatus vnus ex regula conſtituitur a quo neceſſaria monacorum oīa requirantur. Caueat itaq₃ diſpenſator ne limites commiſſionis ſue in diſpenſando neceſſaria confratribus excedat/ne vel infidelis exiſtat. memineritq₃ ſe miniſtrum rerū monaſterii eſſe/nõ dñm. Idcirco ſicut ꝓprium aliis nõ poteſt concedere/ita nec ſibi peculiū vllatenus vſurpare. Diſtribuat ſingulis neceſſaria/nulli vero concedat/nec ſibi quidem ſuperflua. Monachi eñi habentes victum tenuem et veſtitū ſimplicem his debent eſſe cõtenti. In dandis autem neceſſariis illa ſemper conſideratio habenda eſt. vt qui plus indiget amplius accipiat / ⁊ nemo qui paucis contentari poteſt de hoc murmuret. Illis autem qui in diuerſis monaſterii officiis conſtituti ſunt/abbas neceſſaria quelibet poteſt concedere/eoſq₃ ad reddēdam rationē ſuo tempore obligare. Nec tñ ꝓpriū ſibi monachi quicq̄ eorum exiſtiment/que ratione adminiſtrationis poſſident/cum ad cõitatem cenobii vel eccleſie oīa pertineant. Quãcūq₃ eñi adminiſtrationem monachus habuerit/ꝓpriū aliquod poſſidere ꝓhibetur. Nam et ipſe abbas cum monachus ſit/vouit et ꝓmiſit paupertatem ex regula Et idcirco nichil ſibi ꝓpriū poterit vendicare. Si autem ꝓprium ſibi vſurpauerit regulam violauit. Neq₃ dicat abbas ſuum aliquid. non codex meus

nõ ager/non villa/ non cenſus.ſed ſi tale aliquid eẽ coram hominibus dicere oporteat/noſter / nõ meꝰ dicat.Etem̃ cum res monaſterii cõitatis ſint / et cõ munitas preſupponit multos/nulli videatur ridicu lum/ſi monachus aut abbas ſingularis perſona di xerit nr̃m. Ad cõitatez dicti ſermonis refertur intẽ cio. Neqꝫ puerilia ſunt hec/que ſanctos patres ãti quiſſimos tam ſtudioſe conſtat obſeruaſſe/ vt peni tentiam in tranſgreſſores preſcriberent. Euidens nãqꝫ in abbate ſuperbie ſignum eſt/ſi ſuum aliquid dicere frequenter conſueſcat Sicut eñ abbatẽ ca ſtitatis violaſſe votum turpiſſimum eſt/ita ſi ꝓpriũ aut ipſe habuerit/aut indulſerit monachis dãnabi le. Abbas itaqꝫ qui peculium monacho preter ad miniſtrationem cõceſſerit/preuaricatorem ſe mona ſtice regule oſtendit. Nec vllo modo excuſat ꝓprie tarios ficta illa reſignatio/qua in pleriſqꝫ monaſte riis claues aut ſcedulam in cena dñi ponũt ad pe= des abbatis:animo(ad dimittendum peculium)ne quaꝙ reſignato. Quid iſta ſimulatio? Putas ne monache vicium pauptatis te poſſe effugere:ſi ſce dulam aut claues peculii tui ad pedes abbatis ite rũ repetẽdas poſueris? Qualis eſt iſta ꝓprietatis reſignatio, vbi abbas nil videt aut recipit de ipſo tuo peculio/et vbi quaſi cogit tibi mox reddere qđ videris reſignaſſe? Nonne tua te remordet cõſcien tia ꝙ ſi ipm̃ tuum peculiũ ab abbate ſcires exigen dum eaſdem ſcedulaz ſeu claues inuitꝰ porrigeres immo niſi coactus fortiter et angariatus idem pe culium tradere noles? Non equidem vera eſt reſi= gnatio: vbi volũtas actioni non cõcordat. O abbas

infelix/ q̄ ⁊ te decipis et tuos. Cur monachis ꝓpriū
cōtra regulam indulges: Reſpondebis forſitā. Nō
cōcedo monachis ꝓprium ſed tm̄ neceſſaria ad vſū
coſq3 admoneo vt cōceſſis bene et regulariter vtā
tur. Sed attende ſi ꝓprium negas/quid curam cō
quirendi monachis que volunt non amputas: Ec
ce alii domos ſeparatas contra ſtatuta ordinis in
habitant. Alii aurum argentū/argenteos ciphos
et aliam huiuſmodi ſuppelectilem per phas ne
phas ve congregant/omēs fere priuatis cōmodis
inuigilant. Iſta ne ꝓprietatis vicio carent: Non
nulli abbates certum dant monachis ꝓ veſtimen-
tis cenſum/certāq3 ad annum victualium porcionē
et interea nullam de neceſſitatibus fratrum gerūt
ſollicitudinem nullam de nuditate pauperum mo-
nachorum habent verecundiam/ſed dimiſſis in er
rore ouibus/ſua cōmoda ſectantur. Aliqui vero ni
chil prorſus ſeu modicum ꝓ victu ⁊ veſtitu mona-
chis tribuunt/quo fit vt nulla p̄ter nomē ⁊ chorū
in pleriſq3 cōmunitas. Et dum vnuſquiſq3 ſui ip̄ſi⁹
curā gerit ī vite neceſſariis. abbas certe titulū ſine
ope portat dignitatis Alii in cōmuni dant victū fra
tribus/veſtitum vero ſibi quiſq3 cogitur prouidere
Nonnulli etiam ꝓprietatē monachis ſuis ꝓhibēt.
quibus tm̄ vite neceſſaria non indulgēt. Quid oēs
iſtos niſi preuaricatores monaſtice conuerſationis
dixerim. qui fratribus ſuis ſcd̄m regulam cum poſ
ſint / in neceſſariis nō ꝓuident. qui eis peculium in
dulgent qui monachis occaſionē ꝓprietatis p̄bēt:
Ve vobis abbatibus et prelatis mōachorū q̄ oues
xp̄i ſanguine redemptas moribus veſtris interfici

tis. qui monaſticam vnitatem violatis. qui obſeruā
tiam regularē deſtruitis. Ue inq̄ vobis vite aplice
ce deſertores. qm̄ animas quas ſuſcepiſtis regere
in perditionem ſinitis tranſire. In vos om̄is culpa
monachoꝝ reuertitur: qꝛ quos delinquētes debue
ratis corrigere: nō timetis viciis ſupare. Ut eñ li
cēter ipi peculiū poſſideatis libēter cum mōachis
in vicio ſimili diſpēſatis. Eniuero ſi regularē obſer
uātiam diligeretis ex aīmo/ tm̄ nephas nō permit
teretis monachis. Non deo ſed hoibus ſeruitis ad
oculum: qui vos deuotos fingitis et regulam nō te
netis. Si eſtis monachi cur in cōi oēs non viuitis?
Eniuero qbus eſſe dꝫ aīa vna ꝛ cor vnū in dn̄o pro
priū hēre penit⁹ interdicit. Monach⁹ eñ qui pecu
lium ꝯtra regulā habuerit/ votū ſuū turpiter viola
uit/ ꝛ niſi cōtrit⁹ pniam egerit: a ſanctoꝝ cōſortio ſe
alienū facit. Niſi eñ monachus oēm ſubſtantiā mū
di ſcd̄m regulam ſuā abiecerit. dignitatis ſue voca
bulū amittit. Dicit nāqꝫ in euangelio dn̄s. Qui nō
renūciauerit oībus q̄ poſſidet nō pōt eſſe me⁹ diſci
pulus. Et iterum Si vis eſſe ꝑfectus. vēde oia que
habes et da pauperibus et veni ſequere me. Pri
mo volentem eſſe diſcipulum xp̄i oportet poſſeſſio
nes huius mūdi derelinq̄re. vt in preceptis dei poſ
ſit ſine ſollicitudine aliqua vacare. Iccirco audi o
monache. Si vis eſſe diſcipul⁹ dn̄i ꝓiice abs te oēꝫ
ſollicitudinē mundi. Uiue in cenobio ſcd̄m regulaꝫ
monaſticā. viue ſub obedientia ſine ꝓprio. viue ca
ſte et hūiliter ſine opprobrio. Quod ſi aliter q̄ꝫ pro
miſiſti cōuerſatus fueris/ ſcias te ꝯdēnādum a deo
mario quē irrides. nō te ſeducat abbatis tui licētia

vt peculium quodcūqꝫ poſſideas/quoniam diſpenſatio illius non eſt licita/que deo/ canonibus / et regule inuenitur contraria

¶ Contra excuſantes ꝓprietatis vicium. Capitulum. vii.

SUnt autem nōnulli qui ſe patronos viciorꝫ ſtulta preſumptione exhibent/ et qui monacos ꝓprietarios ſeuera diſtrictione corrigere debuerāt: perdita commiſeratiōe excuſant. Contra regulam monachis concedunt ꝓpria : et dum oues morbidas per zelum rectitudinis turbare metuūt/commiſſas ſibi animas perdunt. O abba nutritor viciorꝫ/ ꝓprietatis ſcelerate indultor/ quid reſpondebis ſummo paſtori cum a te ſuas oues requiſierit? Quid enī reſpōdebis ex omni parte accuſatus? Qui rector animarum poſitus/ vicia ſubditorum tuorum debueras arguere/nō times ſceleribus fomitē miniſtrare. Sed dices. Ego mōachis meis ꝓpriū nō īdulgeo / ſed vite neceſſaria concedo quomodo igitur peculium audes dicere/quod pure neceſſitatis eſt? Quid hoc dicis o abba? Ecce mōachi tui/ipſi veſtes ſibi cogūtur diſponere. Permittis q̄ volunt ſuis pecuniis comparare. et inſtar mercatorum ad eorum libitum emere et vendere. Et nūc vbi manēt ſtatuta benedicti pape. xii. et capl̄i generalis que monachis neceſſaria ꝓhibēt in pecuniis miniſtrari? Si monachi ſibiipſi prouidere neceſſaria compellūtur/ad quid prelati ſuper eos conſtituuntur? Eniuero vt ſine cura et ſollicitudine rerum temporaliū dn̄o in tranquillitate mētis ſeruire poſſem. religionem ingreſſus ſum. Si meipſum in ne-

ceſſariis corporis ꝓuidere rurſus cōpulſus fuero/ malē ꝑmāſiſſe in ſcto. Nā monachꝰ curā ſui nō ge= rit ſine ꝑiculo. Et q̄ renūciauit diuitiis mūdi / aurū nō amat ſine pctō. Quid pecunia monacho/qui ni chil amare debuerat ĩ mūdo? Aut q̄ eſt neceſſitas prelatū ſuper monachos conſtituere/ ſi vnuſquiſqꝫ ſeipm̄ cogitur ꝓuidere Ve tibi rector monachorū qui ſubditos tuos in egyptum nō times reducere dum eos ꝓpriū ad priuatū vſum conſentis poſſide re. Ecce omnipotens deus cōmiſit tibi ppl̄m ſuū de tenebris egypti fugientē/quatenꝰ ꝑ deſertū religio nis/ad terrā repromiſſionis in celis eū debeas ꝑdu cere/⁊ tu vltro venientes facis in epyptum redire? Quid michi excuſationis inepte verba opponis? Nunq̄d ratione adminiſtrationis fratribus tuis in dulges peculiū? Monachi ne oēs adminiſtratores ſunt? Quid adminiſtrāt? Publica an priuata? Si adminiſtrant' publica/diſpenſatio ſuꝑ habenda pe cunia ad rōnem officii tantum licita erit. Si autem adminiſtratio nō publica ſed priuata fuerit. poſſeſ ſio pecunie ꝓprietas erit. Qualis ergo eſt excuſa= tio monachoꝝ non officialium/q̄ ꝓprietatis ſue vi= ciū nomine adminiſtratōis palliare conātur? Quid adminiſtratis o monachi? Cui neceſſaria diſponitis? Nōne vobiſmetipſis? Sane dū vnuſquiſqꝫ curā ſui ipſius gerit in deſideriis carnis: nonne proprietarii eſtis? Tollite verba excuſationis deus ſcrutatur in tima cordis. Sed forſan dicitis. Non eſt dicenda proprietas / vbi ad reſignandum eſt prompta vo luntas. Eſto. Quando vos ad reſignandum que habetis promptos inueniam? Reſpondebitis omi

tempore. Quomodo verum oſtenditis quod dici-
tis? Reſpondetis. Ex corde ad reſignandum om-
nia/promptos nos in cena domini oſtendimꝰ quã-
do rerum noſtrarum claues ad manus abbatis no
ſtri reſignamus. Quare hoc facitis? Ut nos veros
monachos ꝓbemus. Falſum eſt. immo ſententiam
excõmunicationis ferendam in ꝓprietarios time-
tis quam certe ꝙuis horrendiſſimã et metuendiſſi
mam ſic agendo non euaditis immo certe incurri-
tis. propterea papa in decretali ſuperius allegata
ꝓhibet orõnes facere pro ꝓprietariis. quod non fa
ceret ſi non eſſent excõmunicati maiori etiam excõ
municatione. Cũ eñ eccleſia oret pro paganis/iu-
deis/hereticis: ꝛ ſcimaticis/ ſoli excõmunicati eius
orationibus priuantur. Cum igitur ꝓprietarii ab
eius precibus priuentur/quid niſi quia excõmunica
tione maiori excõmunicãtur. Et nunc dic michi ab
ba. Cur peculium non aufers monachis/ qui ſe ad
reſignandum promptos affirmant? Ecce quidam
eorum tibi claues peculii ſui, cuſtodes/ ĩ cena domi
ni reſignaturos ſe offerunt. Cur illas non recipis?
Alii per ſcedulas tibi ꝙtum poſſideant, innoteſcũt
Cur illud nõ repetis? Timeo inquis. Quid times?
Monachos timeo. Cur illos? Quoniam ſcio ꝙ nõ
ſunt ax animo reſignaturi. Quid ergo? Tu aufer
ab eis quod oſtendunt habere peculium/et noli cõ
ſiderare animũ fictum. Iterum times. Quid tre-
pidas? Quid moraris? Aufer quod offerunt/et fac
eis non ſecũdum animi intentionem: ſed ſecundum
ſui ſermonis ſentẽtiam. Non audeo inquis. Cur nõ
audes? Qꝛ contriſtare eos timeo. Cur hoc times?

Conſidera quid hely ſacerdoti filios palpanti contigerit. Cur igitur non audes? Quia mala minantur/quicquid enim contra me excogitare poterũt facturi ſunt/ſi ꝓprium auferens cõſuetudinem eoꝝ infregero. Proprium igitur quod ficto reſignare offerunt animo/eis denuo indulgeo. quia indignationem eorum ⁊ furorem expaueſco. Uidetis nunc o monachi quid abbas de reſignatione veſtra ſentiat/quam fictam eſſe et vanam nullus veſtrũ ignorat. Et vere ita eſt. vana quidem et ꝓrſus ficta eſt. quod ſi (quicũqȝ es icredulior abba)adhuc reſilis. hoc anno huiuſmodi factum ꝓba. et cum ſcedulas aut claues tradiderint/quicquid peculii habent in medium afferri iube/et ſaltem hac vice priuati maneant peculio. Tunc ſi huiuſmodi reſignatiões hactenus ex animo fecerint / anno futuro facile comprobabis Sed rurſum dicitis Quicquid tamẽ nos habere cognoſcimus: ante mortem reſignamus. O ſera et tarda reſignatio que non ex voluntate oritur: ſed neceſſitate mortis vrgetur. Nam ſi forte concedatur diutius viuere: ſtatim penitet mõachũ ꝓprium reſignaſſe. Parum ergo reſignatio peculii ꝓderit: que initium ex morte ſumit. Ceſſent igit̃ excuſationes ꝓprietariorum in peccatis. quia defẽſioni locus non conceditur vbi crimen tam multiplici iudicio condẽnatur. Proprium monacho lex diuina ꝓhibet. ius canonicum peculiũ religioſo penitus interdicit. omnes ſanctoꝝ patrum regule clamant/monacho ꝓprietatẽ ꝓrſus illicitam.

Quod ex ꝓprietate mõachoꝝ multa mala ꝛ ꝑicula aiarũ ꝓueniant. Capitulum. viii.

Monachi ꝓprietarii quãtis ſe periculis ꝛ malis ſubiiciant: multorũ actiões ꝓbant ꝛ de illis quidẽ qui in cenobiis degũt vbi nulla ꝓrſus regularis vite obſeruãtia eſt / ſatis hacten⁹ diximus. Nam vbi tota ꝯuerſatio monaſtica ꝑiiſſe cernitur / nulla oĩno de ꝓprietatis vicio cõſcientia hẽtur. De magnis igitur ꝛ famoſioꝛibus cenobiis interim loquamur / qui ſub regulari diſciplina cõſtituti / hoc etiam vicio deteſtabili nõnũq̄ reperiũtur depꝛauari. Nec tñ abbates excludimus / dum contra iſtos diſputam⁹. Oĩbus eñi dr̃ / quod ad oẽs ꝑtinere compꝛobatur. Oĩbus quoqꝫ fugiendum eſt qḋ oĩbus ꝓbatur interdictum / monachis eñi omĩbus interdicitur ꝓprietas. Hoc aũt deteſtabile viciũ / cum tepidã remiſſãqꝫ monachi ſemel poſſederit mẽtem / tãtis eum malis et viciis ſubiicit. vt excutere deinceps iugum eius nõ facile poſſit. Quãobꝛem nullis paru⁹ / modice ve reputationis videatur iſte moꝛbus qui ſicut potest perfacile declinari / ita ſi quẽpiã ſemel inuaſerit / raro ſalutis remedia admittit. Aſtuta ſunt argumẽta dyaboli. Impꝛimis nãqꝫ monachũ de parua pecunie ſumma ſollicitans veluti rõnabiles ei falſos coloꝛes ob quos vel reſeruare ſibi aliquid ad neceſſitatem futuram debeat vel parare cõfingit. vt cũ ſe victoꝛẽ in paruis ſenſerit ad maioꝛa paulatim cõpellere incautũ poſſit. Qui eñi etiã in minimo ſuccũbit / quõ victoꝛ in maioꝛi erit? Poſtq̄ vero ſe dyabol⁹ in oĩbus au

ditum perſenſerit/grauiora cogitationibus immittit Conquiſitis eñi a monacho iam aliquot nūmis/vi detur ſibi ꝙ in eodem cenobio diutius nō poſſit cō ſiſtere/ ꝛ ꝓpterea oē quod viderit in diſplicētiam ꝛ nauſeā reuocare aſſueſcit. Abbatem durū inutilē ac negligentem iudicat. Fratres oēs vna ſentētia tanꝙ ſine caritate cōuerſent dānat. Deinceps nul la peculii habet conſcientia dum quaſi ꝓviatico ſā ctioris vite querende/non creditur culpa. Itaqꝫ cū hoſtis antiquus huiuſcemodi cogitatiōis illaquea uerit mētem oēs vias monachus excogitat quali ter vel vnum denariuꝫ acqrat. Offertoria furatur ꝛ vendit occulte quod rapuit. A parentibus et ami cis ꝓ aliquo cōmercio denarios petit et accipit. et ſub ſpecie religionis viaticū ſibi fuge ꝓxime diſpo nit. Inſtabilitatis ſue conſequutus iuuamē et ſum ptus/paratus ad fugā/ inſolēter abbati reſpondet ad oia. ꝛ tanꝙ peregrinū et extraneū ſe gerens. ſe moreſqꝫ fratrū negligit. correctionis verba penitꝰ contēnit. Occaſiones deinde contra ꝑlatū quibꝰ of fēdi iraſciqꝫ debeat ſtudioſe perquirit/ ne leui caſu motus/fugiſſe de cenobio eſtimet. Neqꝫ tñ de ſua infelicitate cōtentus eſt/ſed alios etiam ſuſurratio nibus clandeſtinis ꝙtum ꝑualet nititur deprauare ne ſolus videatur exceſſiſſe. Hinc abbas caſſianus dicit. Cunqꝫ pecuniarum pondus monachum de clauſtro/ veluti feralis quedam beſtia de cetu gre gis ſegregās/pecꝰ oportunū ꝑde dſtitutōe ſodaliū fecerit/ꝛ deuoratōi facilē cōtubernii ꝑuatione red diderit/eū q priꝰ opa monaſterii leuia exercere de ſpexerat/die ac nocte ſpe qſtꝰ iſatigabilit laborare

compellit/non orationum ſolennia/ nō ieiuniorum modum. nō vigiliarū regulā cuſtodire permittit. nō honeſtarum interceſſionū explere officia ſinit: dummō vt auaricie rabiem ſatiare. vel quotidianis vſibus poſſit occurrere. Cupiditatis ignē dū acqrendo extinguendū credit/ vehementius accēdit. Sicqz verificatur dictum apoſtoli. Radix oīm malorum eſt cupiditas. Cupiditatis et peculii facibus ſemel accēſus mōachus/ nullā deinceps hūilitatis et obediētie virtutem in corde ſuo retinet. Caritatē nullā fraternitatis hz. Diſciplinā in moribus nullā exhibet. Indignatur ad oīa. Ad ſingula que fiunt i cenobio murmurat. die ac nocte de nūmis cogitat. Elato capite pcedit in publicum. oculos circunducit inſtabiles/ ipatiens quietis anguſtiā celle declinat. Monaſteriū (quā ꝙ latiſſimū) carcerem putat. Jam nulla ſuata reuerentia veluti equus ad precipiciū fert infrenis nec victu ꝯuentuali/ nec ſolito idumēto cōtentus. nō ſe diutius hec toleraturū eſſe iportunis vocibus clamitat. Ad ſeruiendū deo locū cenobii inconuenientē conqueritur. negligentes fratres et indiſciplinatos vociferatur. Se cōmorari his. ſine ſalutis diſpēdio minime poſſe lachrimat. Ūn ſi quoꝙ ſe nō celerius aſportauerit: periturū ſe ptinus grauiter ingemiſcit. Huius etem vicii tanta vis eſt. vt monachū quē in cōgregatione ſemel infecerit in pfundū malorum paulatim precipitet. Orōnes contēnit et vigilias. Fraternā caritatē deſerit. correctionē ſeniorum vilipēdit. Semp anxius de peculio cogitat. Uenire in lucē ppietatis ſue crimē formidat. Loca tutiora p cōſeruādo peculio explorat. De qbus

parū exiſtimat. Appetitus ad lucra potiora laxat. O maledicta monachoꝝ ꝓprietas/q̄ nō min⁹ poſſidet/q̄ poſſidetur. Quecūq3 em̄ ſemel cepit/oī obſeruātia et diſciplina regulari nudū et aduerſariū facit. Non ſolū aūt in pecunia cenſet eſſe ꝓprietas/ſed in oī quoq3 re q̄ pecunia comparat et venditur Monachus ergo ꝓprietarius poteſt eē in minimo ſicut alius in magno. q2 ſi paruū q̄d/ꝯtra rlam ſine abbatis ꝓuida licētia poſſidet / ſine dubio ꝓpriū tenet. Jccirco regula dicit Nichil oīno mōachus ꝓpriū hēat. Sane vbi nichil haberi ꝑmittit / oīs rei ꝓprietas aufertur. Errant itaq3 et pecant in regulā/qui monachos minima q̄q3 ſicut tabulas/mapulas/lintheola ꝛ hmōi(q̄uis minima) dare aut accipere poſſe abſq3 ꝓuida licētia abbatis exiſtimant Sūt em̄ nōnulli etiā inter monaſteria magne reputationis/qui preter neceſſitatē i cellulis ſuis multa priuata poſſident/ꝓ quoꝝ vſu neceſſario habendo/nullā ab abbate licētiā receperunt/putātes ea iccirco nō eſſe ꝓpria. q2 precio ſunt parua Sed hoc n̄ admittit rlā ſancti bn̄dicti q̄ nichil oīno hēre ſine ꝓuida licētia cōcedit. Quiſq3 ergo monaſticū ꝓpoſitum cuſtodire ad regulā deſiderat/nichil penitus qd̄ abbas nō dederit aut permiſerit retineat. ne viciū ꝓprietatis qd̄ alii ꝯmittūt in pecunia/ iſe graphio incurrat aut tabula. Nuſq̄ em̄ tutior eſt conſcientia monachi/q̄ ſi nuda penit⁹ fuerit ab oī ſubſtantia mūdi. Quicūq3 v̄o aliq̄d q̄tūlibet paruū qd̄ abbatē ſuū velit celare poſſidet/peculii vicio reus iudicatur. Oīa em̄ cū ſcitu ꝛ volūtate abbatis i monaſterio agenda ſunt. Nec tn̄ aliquis fiduciam

adſumat peculii retinendi/hui⁹ ptextu q̄ regula ꝓ pꝛiū ꝓhibendo quaſi excipiēdo adiunxerit/niſi qḋ abbas dederit aut pmiſerit. Sꝫ ꝯſideret quō rła ex pſſiſſime ꝓhibuerit mōachū hēre ꝓpꝛiū/nullā oīno rem neqꝫ codicē/neqꝫ tabulas/neqꝫ graphiū: ſꝫ nichil oīno. Immo certe cōſideret quō ſi etiā regula pmitteret mōachū peculiū ſeu ꝓpꝛiū qḋ idē ē poſſidere pmiſſione abbatis. Cū tn̄ ſūm⁹ pontifex q̄ eſt ſupꝛa regulā ꝛ ſupꝛa rłe ꝯditoꝛē/cui⁹ eſt eā moderari ꝛ interp̄tari/illḋ ꝓhibet. Clarū ē q̄ null⁹ nec ipſe beat⁹ bn̄dict⁹ ꝯtra hmōi interp̄tationē ꝛ ꝓhibitionē ſūmi pōtificis q̄cq̄ agere ſeu pmittere pōt. Sicut aūt ait ipē ſūm⁹ pōtifex. Pꝛohibem⁹ diſtricte in vtute ſctē obediētie ſub atteſtatiōe diuini iudicii ne q̄s monachoꝛū ꝓpꝛiū aliquō poſſideat nec eſtimet abbas q̄ ſup h̄n̄da ꝓpꝛietate poſſit cū aliquo mōacho diſpēſare qꝛ abdicatio ꝓpꝛietatis ſicut ꝛ cuſtodia caſtitatis adeo eſt ānexa rłe monachali/vt contra eā nec ſūm⁹ pōtifex poſſit licētiam īdulgere. Et ꝓpterea fr̄es cariſſimi ante oīa cauete hoc vicium per quod monachus incurrit oē malū. Quicūqꝫ eī animam ſuam hoc ſcelere fedauerit/nūq̄ niſi penitentiā agat ſecurus in cōſciētia q̄eſcit.

Queādmodū monachi debeāt hēre neceſſaria. Capitulum. ix.

OMnia neceſſaria a pr̄e monaſterii ſperāda ſunt. qm̄ q̄ miniſter cōitatis monaſtice cōſtituitur/ ꝓuidere neceſſaria monachis tenet. Opoꝛtet ergo diſpēſatoꝛē ſubſtātie mōaſterii fidelē eſſe ꝛ ꝓuidū/ꝛ imitari exēplū apłoꝝ vt diſtribuat vnicuiqꝫ ſine perſonaꝝ acceptione qḋ opus hꝫ. Nō

Preponat cōmodū ſuū neceſſitatibus fratrū/ ne ꝛ ip
ſe incurrat ꝓprietatis nefāde ꝑiculū. Qualia ſub=
miniſtrat neceſſaria monachis/ talibus vtat̄ ꝛ ipſe.
Nō em̄ decet ꝓuiſorē ſeruoꝝ dei/ neglectis illis/ epu
lis vacare lautioꝛibꝰ. qꝛ dū ſuā ꝯmoditatē paſtoꝛ p̄
ponit vtilitati ouiū: murmurationē in ſe ꝯcitat ſub
ditoꝝ Ubi ergo oīa debēt eſſe cōia/ nec abbati licet
querere ꝓuata. Rectoꝛ itaqꝫ mōachoꝝ q̄ neglectis
neceſſitatibus fratrū epulis ꝛ potibꝰ lautioꝛibꝰ va
cat/ in rꝉam cōitatis peccat. Queadmodū ergo ꝓ=
uideri ſibi deſiderat/ ita quoqꝫ neceſſaria mōachis
ꝓlatꝰ impēdat. Mōachi x̄o ita neceſſitatibus ſuis/
conceſſa indulgeant. vt cōitatis regulam minime
coꝛrumpant. Nichil penitꝰ ſine ꝓuida ꝛ diſcreta ab
batis licētia mōachꝰ hēat. Cōmunia ꝓuatis āpo
nat ꝛ ad volūtatē abbatis ſcḋm rꝉam monaſticā et
ſe ꝛ indulta ponat Si de ꝑmiſſiōe ſupioꝛis codiceꝫ
ymaginē vel hmōi aliq̄d in cella poſſidet/ nouerit ſi
bi vſū rei ꝑmiſſū/ ꝓꝑetatē x̄o ſeu dñiū ꝓhibitū. Et
iō ad reſignādū ſit ꝓmptus in aīmo/ quotiēs a p̄e
lato ſuper his iuxta regulam fuerit requiſitus. Ca
ueat tñ abbas ne mōachos ſibi commiſſos turbet
ꝛ contriſtet ſine cauſa. Oim em̄ ſuoꝝ actuum deo ſe
nouerit rōnem eſſe redditurum. Eniuero q̄ ſine cul
pa pōt cōcedere/ nō debet cum periculo denegare
Suſcepit em̄ infirmoꝝ curam nō fortiū. Unde ne=
ceſſe eſt vt maxīa prudētia fulgeat/ ne aliquē ex ſi
bi commiſſis perdat. Uarii nāqꝫ ſunt affectꝰ mona
choꝝ. ꝛ in vtrāqꝫ ꝑtē flexibiles. et niſi abbas caute
et prudenter ſe inter eos hūerit. diſſenſioni et mur=
murationi fomitē miniſtrabit. Memoꝛ itaqꝫ ſit infir

mitatis ꝓprie/et facile ꝯpatiet aliene. Hec dixerī
nō ꝙ debeat monachis ad vota eoꝝ/ q̄que conce-
dere. ſed neceſſaria ſcd̄m rɫam ꝓuidere. Facile eñ
ad obſeruātiam regularē monachos ſuos poterit
cōpellere/q̄ ea q̄ neceſſaria ſūt eis curauerit mini-
ſtrare. Qui aūt negat neceſſaria corporis/frequen
ter audit verba murmurationis. Ante oīa vero ab
bas caueat ne monachis neceſſaria in pecuniis cō
cedat. qm̄ qui ſine ſollicitudine mūdialium rerū di
uine cōtēplationi debent inſiſtere/indignū valde ē
ſi neceſſaria ſibi corporis cogant ꝓuidere. Ordo eñ
monaſticus ad hoc inſtitut⁹ agnoſcit / vt ſegregati
a mūdi curis mōachi/ ſine īpedimēto diuina cōtem
plent Abbas aūt ſuꝑ monachos iccirco cōſtituit/vt
ei⁹ et doctrina et ſollicitudine paſcant. Sed de his
hactenus dixiſſe ſufficiat.

¶ Cōtra hoc ꝓprietatis viciū admo-
nitio. Capitulum. x.

Attendamus itaqꝫ fratres ꝓpoſitū noſtrū
qd̄ ingredientes cenobiū aſſumpſim⁹/ꝛ aīas noſtras ab hoc ꝓprietatis vicio ſolli-
cite cuſtodiam⁹. Si agonē ſpiritalem legitime cer-
tare volum⁹ hūc quoqꝫ ꝑniciosū hoſtē a cordibus
nr̄is extrudam⁹. De quo hec erit ſūma victoria triū
phuſqꝫ ꝑpetu⁹/vt quēadmodū in cōſtitutōib⁹ prm̄
precipit nec ī mīma quidē re/conſcia monachi pol-
luat Caueamus ꝑicula q̄ huic vicio ſēꝑ ſunt ꝓxia.
Impoſſibile nāqꝫ eſt eū q̄ vict⁹ ī exigua ſtipe cōcupi
ſcētie ſemel in corde ſuo radicē ſūpſerit/ nō maioris
deſiderii ꝓtin⁹ incēdio ꝯflagrari. Et aūt hoc viciū
radicit⁹ āputet de mōaſterio deñt ab abbē oīa q̄ ne

ceſſaria ſũt mõachis. Monachi ſum⁹ ⁊ xp̄m imitari
ſcd̃m r̃lam p̃cipimur/ vt in celeſtibus regnis volũ-
tarie paupertatis premia cõſequi mereamur. Cur
ergo aliquid in mũdo cõtrariũ nr̃o ꝓpoſito q̃rere-
m⁹. qui theſaurũ in celis expectam⁹: Enimuero ſi cu
pim⁹ eſſe diſcipuli chriſti vileſcant nobis neceſſe eſt
diuitie mũdi. Dicit nãq; apl̃s. Nemo militans deo
implicat ſe negociis ſecularib⁹. vt ei placeat cui ſe ꝓ
bauit. Et ĩ euãgelio dñs. Qui nõ renũciauerit oib⁹
q̃ poſſidet nõ põt me⁹ eſſe diſcipulus. Difficile nãq;
eſt diuitẽ intrare in regnũ celoꝝ. Beati ergo illi cen
ſendi ſunt qui mũdi voluptatibus illudẽtes/ cũctas
diuitias eius/ forti aĩo ꝯtẽpſerũt q̃ cenobiũ igreſ-
ſi/ ſalutare dñi cum ſilentio et patientia expectant.
De quib⁹ dicit. Qui reliq̃rit patrẽ aut matrẽ/ fra-
tres aut ſorores/ domos aut agros ꝓpter nomen
meũ/ cẽtuplũ accipiet ⁊ vitã eternã poſſidebit. Ma
gna dei noſtri ꝓmiſſio. ſed maxia ⁊ oĩ deſiderio con
cupiſcenda poſſeſſio. Facile cõtẽnit oia/ q̃ huius ꝓ
miſſionis donũ nũq̃ obliuiſcitur. Ecce fratres mei
eduxit nos iam de egypto gratia dei/ vocãs de mũ
do ad ſanctum ordinem/ curãdũ nobis eſt ⁊ oĩ ſtu-
dio laborandũ/ vt per deſertũ huius vite ambulã-
tes/ viam trium votoꝝ ſubſtantialium nullo vnq̃
tempore deſeramus. Iter eñ ſalutis noſtre ad ter
ram ꝓmiſſionis/ eſt obſeruantia mãdatoꝝ dei/ ec-
cleſie catholice et ordinis noſtri. Si q̃s e nobis (qđ
abſit) hanc viã ambulare contẽpſerit/ tranſgreſſor
ſui voti erit/ ⁊ terrã ſctẽ repromiſſionis nõ videbit.

Finis

Clereuaulx

¶ Carmen Rutgerii ſicambri in librum reuerendi dñi Johãnis tritemii abbatis.

Hunc percurre librum ſi vincla monaſtica ſtringũt
Nam ꝓprii vicium/duriter enſe ferit
Faminis enſe loquor/ſcripti quoqꝫ.colligit oẽs
Uires.impulſa vt concidat ipſa lues.
Adducit veterũ veneranda ſcripta virorum
Quis ꝓprii vetitam.comprobat eſſe luem.
Et ſcriptura ſacra vetat omnẽ ꝓprictatem
Uoti conſtrictis relligione pii
Quinetiam cunctis monachis ius ꝓprietatis
Omnia diuina(perlege)iura negant
Hoc motus vicio/veterum tritemius abbas
Normas perſpexit.et pia iuſſa patrum.
Conueniunt omnes ſcelus ingens proprietatis
Cõclamant/preſens edocet iſta liber.
Tu modo quiſquis eris/noxam fuge ꝓprietatis
Sic ſcitis veteres/conſtituere patres.
Hoc faciens/mercede bona donaueris ipſum/.
Codicis auctorem/talia dona parans/

In eundem librũ carmẽ elegiacum theodorici greſemundi iunioris.

Quiſquis ades ſecli cõtemptor quiſquis anhelas
Uiuere ſacrata in relligione deo
Hunc lege.nam monachis nil ꝓprietatis habẽdũ
Suadet/quod ſecum noxia multa trahat.
Ceſſet inanis opum.ceſſet mala cura peculi
Que tempſit monachus/ceſſet amare bona
Ergo legens docti ſaluberrima ſcripta iohãnis
Tritemii fugias exiciale malum.

C Fructuoſa admodum peroꝛatio de cura paſtoꝛali a reuerẽdo ac deuotiſſimo abbate dñō Johãne tritemii edita incipit feliciter

ACcedenti michi hoc ſtadium dicendi preſtantiſſimi patres nichil tam opoꝛtunū et veſtro ſenatui dignū occurrit ꝙ ſi de aiaꝝ cura loq̄mur. Uos eñ xp̄i ouiū eſtis paſtores q̄ nō ſolum voſmetipſos a viciis ⁊ ſceleribus cuſtodire iubemini/ſed etiã pctã ſubditoꝝ iuxta regulã mōaſticam ſollicite amputare. Ad hoc dei ꝓuidentia vos mōachoꝝ gubernatores cōſtituit/ vt aias eoꝝ mundas ſanas et integras ad celi palacium reducatis. Eniuero quãtūlibet ſancta monachoꝛum ſit congregatio/ſine vigilãtia paſtoꝛum ſana diu non poteſt conſiſtere/nec tempoꝛaliū rerum oꝛdinatio permanere. Libertas clauſtralib⁹ pernicioſiſſima/ obſeruantiam regularis diſcipline de monaſterio eiicit/ſubſtantiam tempoꝛalem turpiter conſumit Uirtutes de coꝛde monachi penitus eliminat. habitaculū viciis parat. Da libertatem infirmo mōacho/et monachus non erit. Multi ſub abbatis imperio cōſtituti oīpotenti deo quiete ſeruiūt/quibus ſi agendi libertas a rectoꝛe permittitur/mox in turbationes varias mentis infirmitas cõcitatur. Sola eñ male preſumpta libertas eſt/ que regulare obſeruantiam in defoꝛmitatem peſſimam commutauit. Et quidem inter clauſtrales repꝛobos ꝓ mala libertate ſumma contentio geritur q̄ ſi mōachis

a rectore ſemel pmiſſa fuerit/ iã deinceps reuocabi
lis non erit. Oportet aũt monachoꝝ quoſdam eſſe
rectores quatenus dũ preſumptioni auctoritas cor
rigẽdi opponit/peccãdi audacia conterat. Nam ſi
cõtinua prelatoꝝ ſollicitudo infirmis monachis de
fuerit/oĩs religionis obſeruãtia perit. Maxia igit
ſollicitudine curandũ eſt. vt is qui rector alioꝝ con
ſtituit. ſapiẽtia ſimul ⁊ religione decoret. Nam ſicut
ruina populi ſũt ſacerdotes mali/ita certiſſima mo
nachoꝝ deſtructio/eſt rudiũ ⁊ maloꝝ abbatum indi
ſcreta pmotio. Oim eñ actionũ difficillima. ⁊ picu
loſiſſima eſt aiaꝝ cuſtodia. que nõ pueris non rudi
bus nõ carnalibus/ſed viris prudẽtibus et ſpiritua
libus eſt cõmittenda. Nec eñ parua res eſt aias
regere/mõachos affectione ⁊ volũtate porro diuer
ſos/in vnitate monaſtica cõſeruare. oim quoqꝫ ĩfir
mitates patienter tolerare ⁊ a nemine ſupportari.
Prudẽtibus eque et ĩprudẽtibus ſuccurrere. ⁊ qḋ
difficillimũ eſt/ oim ſe morib⁹ ſine offenſiõe penitus
cõformare. Rurſus oim ſubditoꝝ tẽptatiões paſto
rali ſollicitudine in ppriã (vt ita dixerim) transfer-
re pſonã ſingulisqꝫ cõuenienter adhibere remedia
Scire oportune delinquẽtes arguere. Noſſe etiaꝫ
qñqꝫ prudẽter diſſimulare. nõ rudiũ. nõ carnaliũ. nõ
pueroꝝ eſt op⁹. ſed prudẽtũ. ſed deuotoꝝ. ſed viroꝝ
in multis exptoꝝ. Si viro rudi. carnali et inexpto
regimẽ aiaꝝ cõmittitur / cito diſciplina monaſtica
diſſipatur/qꝛ dũ vicia vicioſus arguit/ nõ emendat
infirmos/ſed exemplo malo potius occidit Admo
nendi ſunt igit aiaꝝ paſtores vt periculũ ſuũ pſide
rantes ſollicite caueant oues ſibi cõmiſſas triplici

pabulo paſcant/vt eos quos verbo ſancte predica tionis edificant/etiam bonis moribus precedant. ꝛ quibus auctoritate regiminis p̄ſident / vite quoqꝫ neceſſaria subminiſtrent. Sed antea ꝙ̄ ceptum ad paſtores aīaꝝ ſmonē ꝯtrahamus/laudabilē ꝛ ꝑ ſus neceſſariā antiquitatis ꝯſuetudinem innouem⁹ et q̄ nō ſumus ſufficientes ex nobis aliquid boni di cere/virtutem bene loquēdi a ſūmo deo precibus curemus impetrare. ¶ Si quis vr̄m patres mira tur ꝙ p̄ter conſuetudinē eoꝝ q̄ ante me in capitu lis generalibus ꝑorarūt planā lucidam ꝛ vacuam allegationibus orōnē ſum habiturus/ is morē hūc veterū et meā intentionē animaduertat et nō ſoluꝫ nō mirabitur/ſed etiā iuſtiſſima rōne factū intelli get qđ antea mirabatur Veſtigiis antiquitatis nō ſine cauſa ihereo/ qui ſanctos patres ꝛ doctiſſimos quoſqꝫ viros hoc genere dicendi ſcribendiqꝫ vſos nō ignoro. Quid enī ꝓdeſt ī rebus manifeſtis teſti monis ſcripturaꝝ adducere/ꝛ allegationibus ſup fluis orōnem lacerare? Placet itaqꝫ michi ꝓceſſus veterū/qui ſanas/integras/ꝛ cōtinuas orōnes edi derunt qui ſuo potius ꝙ̄ alieno ſpū ꝑorarūt. quoꝝ dū exēplis inhereo: nullas imperitoꝝ detractiones ꝑtimeſco. Ad ſcolas orandi mod⁹ huius tēporis ꝑ tinet/nō ad cetū prelatoꝝ. Iſte aūt orandi mod⁹ ad ꝑſuadendū eſt aptior/ quē allegatio nō īpedit. queꝫ curioſitas nō corrumpit. Allegatio enī orationē in tercipit/ſenſū/ſentenciaſqꝫ cōfundit/ꝛ fructum audi ti ſermonis tollit. Et quidē ſcripturas corā doctis viris allegare ſupuacuū eſt/corā idoctis vicioſū. Il li enī non cupiunt ꝛ iſti non intelligunt. ¶ De ani

max itaqꝫ cura dicturus vetuſtatis traditionem ꝑ viribus obſeruabo. vt oratio q̄ ꝓpt̄ ingenii paupertatem in ſe non eſt ſatis tinnula/ nequaq̄ allegationibus fiat ſcabroſa. Nō enī ad docēdū paſtores acceſſi/ ſed ad monēdum. qm̄ qui me lōge doctiores ſunt/ nō doctrinā ab imperito / ſed exhortationem potius requirunt. Itaqꝫ vos aiaꝝ paſtores admoneo/ vt ſi oīpotētem deum diligitis ei⁹ oues vobis cōmiſſas ad vite paſcua dirigatis. Huius ſancte ſollicitudinis norma vnicuiqꝫ in ſacro euangelio paſtori cōmittit̄/ vbi apoſtolorū principi toti⁹ eccleſie regimen trina int̄rogatōe cōmendat̄. Simplex amoris ꝯfeſſio in paſtore aīarū nō ſufficit/ a quo ſum m⁹ paſtor paſtionē triplicē reqrit. Si tercio vtrū diligas dn̄m interrogat⁹/ verū amorē ꝯfeſſus fueris etiā tercio curā ouiū ſuſcipe iuberis. Ac ſi tibi dn̄s dicat. O abba. ſi me diligis/ oues meas triplici pabulo ſuſcipe paſcendas. Paſce v̄bo/ paſce exēplo paſce alimēto. Hec tria paſtori clauſtraliū oīno ſūt neceſſaria/ quoꝝ ſi vnū defuerit/ paſtor inutilis erit Et quidē de his tribus paſcendi cōditionib⁹ tota ſeries orōnis eſt ꝯtinuāda. Paſce verbo. ¶ Quiſquis itaqꝫ in paſtorē aīarū aſſumpt⁹ es/ q̄ſquis vice xp̄i monachis in cenobio p̄ſides/ ſedulo cōditionē dignitatis tue ꝯſidera ꝛ quāto ſubiiciaris periculo pēſa. Sēp cogita officiū tuū paſtorale diſtricte rationi obnoxiū. ꝛ ſcito q̄ pro ſingulis aīabus tibi cōmiſſis te ſupno iudici nō poſt multos dies oporteat reſpōdere. Eniuero quot aīe ſub magiſterio tuo vel negligētia vel ignorātia tua pierit ꝑ tot diſtricto examini obnoxi⁹/ ꝛ ip̄e iudicaberis dānād⁹

Speculatorē dedit te ſummus arbiter deus ſeruis ſuis clauſtralib⁹/quaten⁹ in eminētiori / doctrine ⁊ cōuerſationis ſanctiſſime ſpecula poſit⁹/oīm ſubiectoꝝ tuoꝝ mores ꝯſiderās. ſingulis futura ꝑicula quaſi ex alto clamās/denūcies//peccantes a male ceptis auctoritate paſtoralis officii cohibeas.⁊ mala q̄ ſequūtur reprobos mores/ſine intermiſſiōe ſubditis oſtēdas.clama fortiter paſtor / o abba ne ceſſes.Denūcia monachis tuis futura tormēta peccātiū·qm̄ ſi quiſpiā te dormitāte perierit/ a te ſanguinē ꝑeuntis de⁹ oīpotēs reqret.; Clama itaq; fortiter qr neceſſariū eſt/clama inceſſāter / clama viriliter. De tuo periculo agitur. Subditoꝝ dānatio tibi iputat̄.⁊ ob id a clamore tuo nullo vnquā tp̄e deficias/ſi dānationis ſentētiā formidas Maxia tibi o paſtor vigilantia ⁊ ſollicitudine opus eſt ne hoſtis aīaꝝ quēpiā te dormitāte circūueniēs iterimat/ ne infirmos quoſq; eterne dānatōis laqo capiat. Ne fortes aīo ſubdole frāgat Uigila ſēp ſuꝑ cuſtodiā gregis tibi cōmiſſi.ne lupus te negligente oues infirmas poſſit īuadere.quas tibi ſub ꝑiculo capitis tui poſit⁹ es cuſtodire. Jccirco iuxta ſanctiſſimi legiſlatoris noſtri ſentētiā oportet te doctū eſſe lege diuina.vt ſcias quē oportune debeas ꝓferre ſmonē.ne aut tacēda impꝛite ꝓferas/ aut a ꝓferēdis ꝑnicioſe conticeſcas. Hoc tibi prime cōmiſſionis paſtoralis officii ꝯſideratio ꝑcipit/q̄ vt ſancte admonitōis xbo paſcas/tibi ſubiectoꝝ aīas diſcernit Cognoſce te infirmoꝝ curā ſuſcepiſſe nō fortiū. Paſtorem te exibeas nō lupū.medicū aīarū nō tirānum. Jmitare ſollicitudine artē medicine. vt queadmo-

dū varíis vnguentis medici vtūtur corporū/ ita et
tu diuerſis remediis morbos cures . aiorum. Ille q̄
de vnguētis ad bonā valitudinē reducit/iſte fortio
ri remedio curatur et medicina q̄ illi eſt vtilis / iſti
fieret mortalis. Sz medic⁹ doct⁹ et expertus con-
grua ſigulis morbis nouit adhibere remedia/ que
tu paſtor ꝛ medicus aiaꝝ iuxta ſancti apl̄i vocem
imitari ſtudeas dicētis. Predica verbū/inſta opor
tune/importune argue obſecra/increpa in oī paciē
tia ꝛ doctrina. Hec eſt norma ſollicitudinis ſancte
paſtoralis. Hec eſt inſtitutio monaſtice honeſtatis
vt rector q̄ medic⁹ aiaꝝ ꝯſtituit/huic forme ip̄ima
tur. Igitur o preſul mōachoꝝ . hāc formā regiminis
tui cōſidera ꝛ ſcd̄m ei⁹ īſtitutionē cōmiſſos tibi mo
nachos guberna. Predica ſubditis tuis q̄ ſit regu
laris vite inſtitutio. doce q̄s ſit ſctē cōuerſatōis mo
dus. Premia virtutū bonis ānūcia. que maneant
tormēta reprobos clama. Inſta oportune/ bonis ꝛ
beniuolis q̄ ſancta ſūt p̄dicās. Importune/ſalutis
Xbū negligētibus inculcās. Peccantes infirmos
argue fortiores ꝛ intelligētes obſecra. Cōtumaces
et rebelles duri⁹ obiurga. Verūtn̄ his oībus paciē
tiam ꝛ doctrinā adhibe ſalutarē. qm̄ correctio ſine
paciētia egrotātis aīmū exulcerat. ſine doctrina ſa
lutari minime curat. Hinc vir ſapēs prudētē aioꝝ
medicū. breui deſcribēs cōpēdio dicit. Doctrina vi
ri p̄ pacientiā dignoſcit. Tu ergo q̄ paſtor non lup⁹
aiarum eſſe deſideras/patientia ſimul et doctrina
decoratus/nō peccātibus ſed p̄ctis iraſcendū ſcias
Cum ergo delinquentes quoſq̄ fratres infirmos
ꝑ negligentiis corripis/noli iraſci. noli perturbari

noli frementibus buccis extolli. ne plus animi tui
cōmotionē vindicaſſe videaris/ q̄ iram dei. Cū mā
ſuetudine bonos et dirigibiles corripe odio habēs
vicia non fratres. Contumaces vero et rebelles/
beniuolis admonitionibus tempta. qui ſi te mo-
nentem audire cōtempſerint/iam durius nō verbis
mō/ſed et penis regularibus ſunt increpādi. Sem
per aūt ꝓmptior ſis ad ſuadendum q̄ ad arguen-
dū. qm̄ aīmus clauſtralis ad ſemitā rectitudinis ſā
ctis exhortationibus ſepe reducit q̄ ſeuera incre-
patione multotiēs induratur Attēde noīs tui qua
litatē. Conditionem aſſumpti regiminis cōſidera.
Quid te maxīe deceat ſepe recogita. Abbas dice
ris. pr̄ monachoꝝ. qui vices xp̄i agere in cenobio
cōprobaris. Itaqꝫ prēm te agnoſce ſubditorū tuo
rum non dn̄m/paſtorem ouium chriſti/non patro-
num. Et ideo rector monachorum conſtitutus/re-
cognoſce te monachum. et duplici ꝓfeſſione ad ob
ſeruantiam regule obligatum. Cura nomen maio
ris/factis adimplere. vt monachi tui qui abbatem
te nuncupant operibus edocti. veraciter patrem
agnoſcant. Manſueſce rogatus/immo roga prior
offenſus. Conſidera te eſſe paſtorem infirmarum
ouium chriſti. quicquid igitur ad curam earum po
teſt conducere/amore dei non metuas ſubire. Sa
nitas animarum tibi commiſſarum totum te ca-
piat/quam ſi operari contempſeris/dānationi gra
uiſſime ſubiacebis. Memento quid heli ſacerdoti
acciderit/qui delinquentes filios non corripuit.
Pro eorū peccato dānatus eſt. qm̄ quos ſacerdo
tali auctoritate corrigere debuit/ꝑniciosa ꝯpaſſiōe

ſincorreptos dereliquit. Sic ꝛ tu abba/etiã ſi nulla
ſ te pctã ↄmiſeris/ꝓ ſubditoꝝ culpis neglectis/dã
nationi ſubiacebis.qm̃ q̄ cuſtos aiaꝝ poſitus ire in
perditionẽ aias ipas nõ ꝓhibes: iure dãnãdus es
ab eo quẽ irrides. Quanta eruditio ꝛ doctrina ſcri
pturaꝝ in te relucere debeat: ſanct⁹ pr̃ bñdict⁹ i re
gula clamat. Oportet inq̄t abbẽm doctũ eſſe lege
diuina vt ſciat in tp̃e noua ꝓferre ꝛ vetera. Imiteꝛ
neceſſe eſt medicũ arte doctiſſimũ q̄ morbis nõ ſo-
lum cõueniẽs nouerit adhibere remediũ. ſed etiaꝫ
cãs/ꝑicula ꝛ exit⁹ cuiuſlibꝫ egritudinis ſagaciꝛ in-
dagare. Multe quidẽ corporibus hũanis quotidie
ſuꝑueniũt egritudines /|quas medic⁹ erudit⁹ ꝛ exꝑ
tus facile põt repellere/indoctus et nõ exꝑtus po
tius augere. Sꝫ infirmitates aiarũ et nũero ſunt
plures/ꝛ arte potiores.qꝛ quot cogitationib⁹ ma-
lis/iterius delectabiliter mẽs tãgiꝛ/quaſi tot mor-
bis latẽtibus aia vulneraꝛ. Si autẽ cogitatio per
uerſa in verbũ vel actũ foras ꝓceſſerit / iam latẽs
morbus in tumorẽ exurgit q̄ niſi prudenter et ſine
mora curatus fuerit/paulatim auctus i perniciẽ to
tius corporis cõualeſcit. Ad hos aimi morbos re-
mediũ ex arte cõpoſitũ variis modis requiriꝛ. Diu
turna experiẽtia neceſſaria iudicaꝛ. qm̃ quiſq̄s ad
curãdũ egrotũ imꝑitus acceſſerit/q̄tũ in ſe eſt non
ſanat ſed occidit. Et q̄s tã idoneus vt latẽtes aimi
morbos clauſtraliũ diſcernere poſſit? Aut q̄s etiã
ſi diſcreuerit ad curãdũ inueniꝛ diſpoſitus? Multi
multos ſine morboꝝ diſcretiõe occiderũt egrotos.
Maxia igiꝛ eruditio doctrina / diſcretio et experiẽ
tia ad paſtorẽ aiarũ req̄ritur. vt nouerit ſingulis

morbis cõgrua adhibere remedia ne inexperien-
tia ſcientiã deſtruat. ne ignorãtia remedia confun
dat. Adſit interim artis diſcretio/donec ſine ꝑicu-
lo experiẽtia diſcat̃. In arte q̃dem medicine multi
ſunt docti. ſed pauci exꝑti. Et inter paſtores aiarũ
doctos pleroſq;. ꝛ in multis eruditos inuenire poſſu
mus ſed peritos ꝛ in hac arte expertos paucos in
uenim⁹. Et nichil ita nocet infirmis aĩmis/ſicut in-
exꝑta ſciẽtia paſtoris. Nã inter morbũ et morbũ q̃
neſcit diſcernere/ſepe ad grauiora ꝑicula infirmuꝫ
ſolet ꝓuocare. Variis ei modis clauſtraliũ egritu
dines curantur. Iã auctoritate ſcripturaꝝ prudẽs
aiarũ medic⁹ vtit̃. Nunc ꝑſuadere infirmo q̃ ad ſa
nitatẽ pertinẽt rationibus conatur. Iam exẽpla et
paradigmata veterũ ingerit. Nũc morbi cauſas ꝛ
radices in corde fixas ſubtiliter exponit. Eniuero
quot' genera egritudinũ inuenerit tot remedioruꝫ
genera opponit. Iam infirmũ docet quẽadmoduꝫ
a morbo liberari debeat. Nunc putridũ mẽbrum
ne totum corpus inficiat ꝑ ferrũ dure increpatiõis
ſecat. Iam vino aſpere correptionis cõceptã ſaniẽ
vulneris eiicit. nũc melliflue adhortatiõis oleo ad
ſanitatẽ tenellũ debilem reducit. Hec ꝛ his ſimilia
poſſe agere ad medicũ doctiſſimũ ꝑtinet quẽ ꝛ eru
ditio ſubditis venerabilẽ reddat/ ꝛ experiẽtia gra
tioſum. Quid in his facere poterũt rudes/ indocti
et inclemẽtes/vbi ſe inſufficiẽtes etiã fatent̃ doctiſ-
ſimi et mãſueti? Tremit viſo morbo medic⁹ exꝑt⁹
q̃d faciet imꝑitus? Sed o tꝑa o mores. Hodie ad
curã aiarum accedunt rudes ꝛ imperiti. Infirmoꝝ
medici ꝯſtituũtur infirmi. q̃ dũ alios curare ſine ſci

entia cupiũt/et ſe et alios pariter occidũt. O paſtores o abbẽs hui⁹ tp̄is qui nichil de ſcripturis ſãctis ĩtelligũt. qui artẽ curãdi aĩas neſciũt. q̃ doceri ab aliis ↄtẽnũt. Se dn̄os fratrũ ſuoꝝ exhibẽt non p̄res/ĩterfectores aĩaꝝ nõ paſtores. q̃ dũ ꝓpt̃ ignorantiã diſcernere morbi qualitatẽ neſciũt: nõ remedia ſed venena mortifera opponũt. Sancte exhortationis ꝟbũ ĩpendere ſubditis neſciũt. Conſolari temptatos erubeſcũt. Semꝑ p̄cipere/rogare nũq̃ didicerũt. Nichil de moꝝ inſtitutione ouib⁹ ſibi cõmiſſis predicant. De futuris bonoꝝ gaudiis nichil annũciãt. De ſalute aĩaꝝ nichil penit⁹ curant. Culpas delinquentiũ aut ꝑniciose diſſimulant/ aut ĩdiſcrete et ſine caritate emẽdant. Alii cũ auctoritate ſubditis imperant. qui dũ moderamẽ diſcretionis adhibere neſciunt/ad ĩpatientiã ⁊ rebellionẽ puſillanimes ĩpellũt. Alii ex ĩperitia timidi ⁊ ĩertes/nichil ſubditis ad ſalutem p̄cipiũt/quos ire ꝑ reprobos mores in interitũ ꝑmittũt. Alii zelũ habentes diſcipline/tantis ignorãtie tenebris ĩuoluti ſunt/vt queadmodũ zelũ ip̄m exercere debeant/ad ſalutẽ aĩaꝝ penit⁹ neſciãt. qui dũ emẽdare mores deliquẽtiũ cupiũt/ꝑ ĩdiſcretã correptionẽ diſcipline obſeruantiã corrũpunt. Alii differẽtias ↄplexionũ neſciẽtes/oẽs vn̄o exhortationis genere aggredi ſtatuunt qui dũ aptare perſonis ſmonẽ negligunt/ aut nichil aut parũ vtilitatis ferunt. Alii dum aĩos ſubditorum quibuſlibet diſplicentiis cõmotos reducere ad pacem geſtiunt/eos ꝑ imprudentiam cõmotiores reddunt. Alii bonos ⁊ deuotos monachos

habentes. dũ eis paternum affectum ex ignorãtia z elatione ſubtrahunt/paulatim in grauiſſimam auerſionem ſui compellunt. Alii rudes z imperiti ſe ſemꝑ i externis occupant'. qui dum alios ad inferiora conantur reducere. ſepe contemptum ꝑ reuerentia cogũtur reportare. Deniqꝫ ſunt nonnulli clauſtralium paſtores/adeo rudes idocti z imperiti/vt de ſcriputris ſanctis loqui coram ſubditis ſuis nichil oino valeant ꝓferre vel vnum ſermonẽ latinũ erubeſcant. Quomodo queſo oues ſibi cõmiſſas ſermone paſcũt/q̃ de verbis dñi nichil itelligũt? Ve paſtoribus imperitis canibus mutis. prelatis ocioſis. Et vbi manet illa ſententia ſanctiſſimi patris noſtri benedicti/duplicem doctrinam in abbate querentis Facile abbas a ſubditis contemnitur qui nulla ſcientie doctrina illuſtratur. Quicquid fecerit/quicquid dixerit infirmi deſpiciunt. qui duꝫ rectorem indoctum et imperitum eſſe conſiderãt/ eius dictis fidem et confidentiam negant. Dum loquitur rident. dum imperat ſpernunt. dum minatur contemnunt. Simea in ſolio/abbas ſeu prepoſitus imperitus i clauſtro. Ad illam pueri lapides lutumqꝫ proiciunt. In iſtum ſubditi verba contumelie et irriſionis quotidie emittunt. Nomen paſtoris portat ſine opere/qui oues paſcere negligit dominico ſermone Sed ſicut bona conuerſatio paſtoris ſubditis ſine doctrina non ſufficit / ita cura regiminis. bonam vitam cum ſcientia requirit. Abbas eñi qui bene docẽs male viuit. ſe ꝑmũ ſibi

reddit inutilē. deinde contēptibilē ſubiectis. Erudi-
tio eñi quā cōuerſatio reproba cōmaculat⁹/ ſuū au-
ctorē durius dānat. et ſermo p̄dicātis in cordibus
auditoꝝ raro fructificat/ quē laudabilis ꝛ ꝯcordās
vita nō cōmendat. Jccirco paſtori aiaꝝ/ ſcđo paſce
oues meas dñica voce dr̄ vt nō ſolū x̄bo/ ſed ꝛ exē-
plo bono decoretur. Paſce exemplo.

¶ Hic tibi o abba cōſiderandū eſt / qualē te opor-
teat corā ſubditis tuis viuere. vt ſermonē tuū ſctā
ꝯuerſatio approbet/ vita ſciētiā cōfirmet. Oportet
eñi paſtorem aiarū irrep̄hēnſibilē eſſe ſicut ſanct⁹
docet apl's. qm̄ cuius vita in exēplū aliis preponit̄
neceſſe eſt vt rectis moribus adornet̄. Nam ſi con-
uerſatio abbatis viciosa fuerit/ eius auctoritas co-
ram ſubditis vileſcit. Nec vnquā in alio cōſidēter
poteſt arguere/ quod in ſemetipſo cōſcientia teſte ſe
meminerit cōmiſiſſe. Ad curā itaqꝫ paſtoralez vir
bonus ꝛ irreprehenſibilis eligendus eſt q̄ doctrina
et ſanctitate aliis p̄mineat. qui ceteros zelo rectitu-
dinis excellat q̄ fortitudine ſit preſtantior/ qui ca-
ritate locupletior. Sit cōſilio maturus. ſit cōuerſa-
tione deuot⁹. ſit benignitatis amator precipuus. ſit
abbas caritate ꝛ innocētia pur⁹. ſit obſeruātia re-
gulari ſtrenuus. ſit ſcia ꝓfundus. ſit zelo diſcretus
ſit vigilātia cautus. ſit paſtor mōachoꝝ ſ̄mone ſuc-
cintus. ſit opatione ſctā diffuſus. ſit īmpio tēperat⁹
Jn oī actiōe ſua maturū ſe ꝛ prudentē ſp̄ exhibeat
Leuitatē oēm ꝛ indecentiā vitet/ multiloquiū imo-
deratūqꝫ riſū ſue dignitati nō ꝯgruere ſciat. Quiſ-
quis igit̄ curaꝫ paſtoralis officii ſuſcepiſti / paſcere
oues tibi cōmiſſas verbo pariter et exēplo nō ne-

gligas. quoꝝ ſi alterum obmiſeris/aut ꝑ tuis ⁊ pro
ſubditoꝝ culpis/eterne dānationis periculo ſubia
cebis. In primis itaqꝫ dn̄m deum tanꝙ fidelis ſer
uus ſemꝑ in oculis habeas / te totū ad illius volū
tatē cōponas/nichil eoꝝ que tibi precepit negligē
dū ducas. Semꝑ cogita ꝙ graue onus ſuſcepiſti.
ꝙ difficilis cōditionis militiā ꝓfeſſus es pro qua te
ſtimo iudici neceſſariū eſt reddere rōez. Icc irco nō
ꝑponas ſpūalibus tp̄alia/non eternis caduca/non
māſuris peritura. Temetipm̄ ſollicite circūſpicias
Nunꝙ tibi ſecuritatem īdulgeas / de tuo ſtatu vel
merito nūꝙ preſumas/ne ibi icipias deficere / vbi
te credebas ꝓfeciſſe. Eſto in ſanctis exercitiis fer
uidus/in orōne deuota cōtinuus/vt regimen paſto
rale qđ tuis virib⁹ gubernare nō ſufficis/dei miſe
ratio regere ad ſui gloriā digneẞ. Lectionib⁹ quo
qꝫ ſacris frequenter aſſueſcas incūbere/quatenus
mēs q̄ variis occupationibus in diuerſa diſtrahiẞ
in vnū ſancte lectionis ſtudio reuoceẞ. Nichil em̄
poſt orōnes/tibi ſacra lectione vtilius. que vanas ⁊
turpes cogitationes deſtruit/ſancta deſideria inge
rit. carnis vicia iuxta dictū diui hieronimi occidit.
Heu quid dicā nō de paucis ſed de multis clauſtra
lium prelatis. qui nec orōnibus poſſunt inſiſtere/ne
qꝫ lectionibus vel modice vacare. Semꝑ exterio
ribus negociis īplicati/ſpūalia negligūt/carnis ſo
lacia querūt. diu in cenobio nequeūt conſiſtere/fre
quēter ad vrbes termaſqꝫ videntur anhelare. His
monaſteriū carcer eſt. ſilentiū pena/ois deuotio ꝓr
ſus cōtraria. Ois iſtoꝝ actio aut negligentiis ple
na inuenitẞ aut viciis. Ex his alii ſubditos ⁊ nō ſe ad

obſeruantiam monaſticā ſtudioſe dirigunt. Alii diſciplinā regularē ⁊ in ſe ⁊ ſubditis ꝯtēnūt. De quibus copioſa quidē michi eſſet loquendi materia ſꝫ huiꝰ tp̄is non patitur anguſtia. Et quid dicit de māco paſtore ſanctus monachoꝝ ierarches: Oia inquit que abbas monachis ſuis dixerit eſſe contraria/in ſuis actibus iudicet non agēda. Abbas male viuens ⁊ bene docens/ oīm hoīm ſtultiſſimꝰ eſt/ qm̄ alios vocat ad celū/⁊ ip̄e voluntarie ⁊ ſciēter deſcendit ad infernū. Qui aūt male viuit ⁊ bene nō docet/paſtor vnacū ouibus morbidis ad iferni tormenta currit. Qui vero bene viuens ſibi cōmiſſos docere negligit/ſubditoꝝ ſe culpis dānāduꝫ inuoluit. Hinc ad ezechielē dn̄s ait. Si me dicente ad impium morieris. ⁊ tu ei non annūciaueris/ ip̄e quidē in ipietate ſua morietur/ſanguinē vero eiꝰ de manu tua requirā. O terribilis. o paſtoribꝰ ſemꝑ metuenda ſententia/qui etiā ſi ꝓprio pctō careant/tn̄ ꝓ culpis ſubditoꝝ nō emendatis graue iudiciū dānationis portant. Ve paſtoribus negligentibꝰ/qm̄ penas ſibi apud inferos ineſtimabiles/ culpis ⁊ ſuis parant ⁊ alienis. Ceci ſumus qui aliis ſine maximo timore preſidemus. Et o q̄ꝫ multi abbates/pro monachoꝝ ſuoꝝ pctīs apud inferos ſine fine ardebunt/qui non abbates ſaluari potuiſſent. Ad regimen aīaꝝ bona vita paſtoris nō ſufficit/ſi correctio ſubditoꝝ ⁊ doctrina apl̄ica deſit. Tolle oēs excuſationes o abba monachorū. nemo te preſidere clauſtralibꝰ ipellit inuitū/ſi tibi conſtat ad regimen te penitus non eſſe ydoneū. Nunc ergo qm̄ ad curam animarum ſemel acceſſiſti/ alterum e duobus te

opoꝛtet aſſumere / ſi eterne damnationis pericu‑
lū cupis declinare / Aut ſcʒ monachos tibi cōmiſ‑
ſos ſtudeas ad obſeruantiā regule ſancti benedi‑
cti reducere / aut ſi hoc facere omnino nequiueris
abbatiā voluntarie dimitte. Satius enī eſt cū loth
cōſoꝛtium pctōꝝ fugere / ꝙ cum eis quos emendare
non potes incendio perire Et ego dico qḋ ſentio,
Meliꝰ eſt tibi non abbatem moꝛi. ꝙ eoꝝ paſtoꝛeꝫ
viuere quos ſcḋm regulam nō ſufficis gubernare
Nulla te fraus blandiētis foꝛtune decipiat / aut cū
ouibꝰ tibi commiſſis ſaluaberis / aut te negligen‑
te ſine eis non ſaluaberis· Et quidem potentes. po
tenter toꝛmenta patientur Et duriſſimum iudiciuꝫ
fiet in eos qui pꝛeſunt Jccirco ſi periculum eterne
damnationis euadere deſideras. paſce oues tibi cō
miſſas verbo paſce ⁊ exemplo.

¶ Tercio paſce alimento

¶ Ad paſtoꝛes clauſtraliū ptinet ſubditos nō ſo
lū v̄bo ſancte exhoꝛtationis alere. non ſolū bone
conuerſationis exemplo p̄cedere. ſed etiā de neceſ
ſariis coꝛpoꝛi ſcḋm regulam ꝓuidere. Hec ꝓuiſio
monachis non in pecuniis neq̄ in annalibꝰ diſtri‑
butionibꝰ facienda eſt. ſed in quotidiana rerum ne
ceſſariarū largitione. Hic paſtoꝛ teipm conſidera
⁊ quēadmodū oues dn̄icas paſcere debeas ſollici
te penſa. Ve inquit ſūmus arbiter paſtoꝛibꝰ qui ſe
metipſos paſcūt oues aūt dn̄i paſcere ꝯtēnūt Quid
putatis patres. Sunt ne inter clauſtrales paſto‑
res. ſemetipſos potiꝰ ꝙ oues dn̄i paſcentes? Timeo
nō paucos eē ſʒ plurios iter abbates q̄ ouibꝰ negle
ctis ſp̄tis ⁊ ꝯtēptis ſemetipſos paſcūt ſua ꝯmoda

non aiaꝝ lucra querunt. ſe nõ patres monachoꝝ ſed dños agnoſcũt. Cur temetipm o paſtor et ydolum pimis/qui alioꝝ rector poſitus nõ recte viuis Ecce monachos tuos verbis ꝛ plagis ad obſeruã tiam regularem conaris impellere/ꝛ tu ſine regula viuens /tibi exiſtimas oia licere. Bona q̃ dicis nõ facis/mala que ꝓhibes cõmittis. Jeiunare vis fratres tuos ſcõm regulam/et tu quotidianis cõuiuiis excitas gulã Alios iubes intra ſepta monaſterii conſiſtere/ꝛ tu ſemper in exterioribus vis ãbulare. Jam hoſpites tue dementie ſocios ad menſam euocas/cũ q̃bus ieiunium quaſi licent̃ frãgas. Dicis. Solus nõ poſſũ comedere ꝛ tñ in refectorio cũ fratribus renuis pmanere. Dicis te ꝓpter reuerẽtiam hoſpitũ comedere. cum cõſtet vt comederes/te alios aduocaſſe. Nũc te infirmum ſimulas/ iam te nõ poſſe cõedere clamas. qui tñ i occulto cibũ a rgla ꝓhibitũ mãducas. Ad termas ſũptuoſe ꝓperas ſocios et ſocias vocas. ꝛ q̃ fratribus tuis minime ĩportune denegas/in vſus ꝓphanos expẽdere multa non formidas Bonus ꝛ affabilis es omibus ſolis fratribus tuis durũ te ꝛ inexorabilem oñdis Alienos diligis/ꝓprios cõtẽnis Qui paupes monachos facere multa precipis/cũ aut nichil aut parũ ſcõm regulã facis. Neceſſaria fratrib⁹ tuis alimẽta ſubtrahis. vilia et inſipida largiris. Tu optimo vino ſtomachũ tuũ ſatias / fratrib⁹ qd̃ deteri⁹ eſt subminiſtras. Alios oi tpe in cella tẽptas cõcludere. oẽs precipis lectiõibus ꝛ orõnibus vacare/et tu nũq̃ potes in ſecreto conſiſtere/ſed vagabũdus ſemp diſcurrens/carnis ſolatia deſideras habere.

Et quid multis? Rector clauſtraliũ poſitus / ſeculariter viuis Regulariũ ꝓpoſitus / irreligioſe conuerſaris. abbas monachoꝝ cõſtitut⁹ aut nichil aut paꝝ paſtorali officio dignũ oſtẽdis. Alios ad celum cupis extollere / ꝛ teipꝫ nõ metuis ad infernũ deſtinare. Religioſus dici / nõ eſſe deſideras. Honorẽ ꝛ laudes hoïuꝫ amas. de futuris periculis nichil oïno cogitas. Te gaudes abbatem / patrẽ nõ agnoſcis. Letaris te eſſe prelatũ / paſtorẽ non oñdis. Sꝫ tandem q̃d te cõſecuturũ exiſtimas / qui alios ſaluare cupiẽs temetipſm ꝯdẽnas? Reſtat vt cũ ipſis locuꝫ ſortiaris in iferno / q̃ opera impioꝝ cõmittis i clauſtro. Ue tibi paſtor qui culpas / delinquentiũ nõ corripis / q̃ aĩas male diſſimulãdo ꝑdis qui te alienis ſceleribus ĩuoluis. Eniuero q̃ monachos tuos male cõuerſari cernis ꝛ taces / certa teipſum ſententia cõdẽnas. Nec michi aĩmi puſillanimitatẽ obiicias q̃ et ſi monacho ſit qñqꝫ tolerabilis / tñ in abbate penitus iudicaꝛ inutilis. Aut ergo puſillanimitatẽ aĩmi vince: aut ne pereas ꝓ culpis alioꝝ / onus qđ portare non ſufficis hũiliter depone. An ignoras qm̃ regnũ dei vim patiꝛ? Si tibi cõtra vicioſos nature motus: vim facere neglexeris / quõ dei regnũ conſeq̃ris? Debilis eſt zelus quẽ habes pro ſalute aiaꝝ. ꝛ iccirco cura infirmior. Dicam tñ qđ rectum dicendũ exiſtimo. Quare culpas ſubditoꝝ diſſimulas? Certe turbari metuis. Uiuere in tranquillitate nõ bona cõcupiſcis: ꝛ ꝓpterea corrigere deliquẽtes ꝑtimeſcis. Sed nõ eſt hec ſancti norma regiminis. non eſt hoc decens officiũ paſtoris. Oportet ei rectorem infirmorum clauſtraliũ ſepe nõ inutiliter

turbari ſi voluerit moꝛes pꝛauoꝛū ad ſemitā recti
tudinis reducere. Quid pacē inter vicia q̄ris? Nō
eſt pax impijs dicit dn̄s. Meli⁹ eſt peccātes turba-
ri ad pēitētiā/ ꝙ vicijs cōcoꝛdātes mitti ad gehēnā
Sed metuis ne dura increpatione ꝓuocati occul
te fugiāt ⁊ de cenobio cum ſcandalo recedant. Di
ſcretionē non iꝓbo: ſed negligētiā accuſo. Non
ei cū peccatib⁹ diſcrete ſ; timide diſſimulas. Si vero
ſi monach⁹ oīno rebellis ⁊ icoꝛrigibilis fuerit/ ſi ali
os malo exēplo coꝛrūpere tēptauerit/ nō cōpaſſio-
nem meretur ſed carcerem nō indulgentiam: ſed
vindictā. Si autē fugerit/ q̄d ad te? Sanctū ꝓ te
habebis apl̄m. Impius ſi diſcedit diſcedat. Tole-
rabilius em̄ eſt ſi pereat vnus ꝙ vnitas. Nā cum
ſanctus benedictus incoꝛrigibilē monachū expelli
de mōaſterio etiā inuitū ꝓcepit. nichil tibi metuēdū
ſi ſpōte ſine tua culpa diſcedit. Cauēdū tn̄ ne iuſtā
occaſionē fugiēdi dederis. Alioq̄n ad reſtitutionē
perditi obligaris. Obſerua modū coꝛrigendi i re
gula traditū ⁊ nullū de fugiētibus ꝯtrahes pctm̄
Nam et ſanctiſſimi p̄res clauſtraliū rectoꝛes/ fugi
tiuos olim cōplures habuerūt ⁊ apoſtatas. quoꝝ
malicia nec bonis nocuit. nec innocentib⁹ fuga ſcā
daloſa fuit. Hic ſctūs iohānes apl̄s de q̄buſdā ſimi
lib⁹ ait. Exierūt a nobis: ſed nō erāt ex nobis. Op;
in religionib⁹ fugitiuos et appoſtatas eſſe. vt bo-
noꝝ ꝑſeuerātia cōpꝛobetur. Tu aūt o paſtoꝛ officiū
tuū diligēter conſidera/ in oīb⁹ traditionem regu-
le obſerua. ⁊ ſi quis tuoꝝ a te ſine tua culpa diſceſſe
rit. illi non tibi ſumm⁹ arbiter iputabit. Quid em̄
ſi mal⁹ et impi⁹ diſcedat? Monachus em̄ ſi bon⁹ eſt

de monaſterio contra votum ſuum non fugiet. ſi vero receſſerit. bon⁹ veraciter nō fuit. Meli⁹ eſt vnū peruerſum et incorrigibilem ſua ſpōte aufugere. q̄ ei⁹ prauo exemplo multitudinē ꝑire. Tu aūt q̄ culpas ſubditoꝝ tuoꝝ ꝑniciose diſſimulas. qui turbare cōuentum malignātiū formidas. etiam ſi ad regulam tibi innocēter vixeris. ꝓ pctis tibi cōmiſſoꝝ ꝑeuntiū ſine dubio peribis. Et quid refert vtrum ꝓprio merito pereas. an alieno? Aut ergo curā aiarum ſcđm normam tibi a ſāctis patrib⁹ preſcriptā dirige/aut ſi vtiliter preeſſe nō potes. regimen dimitte. Exigitur eñi a te non ſolum. vt ipſe bene viuas. ſed etiā vt tibi cōmiſſos ad bene viuendum xbo et exemplo inſtituas. Nunc ergo paſtores ꝑiculū veſtrum metuite. oues vobis cōmiſſaꝝ ſcđm regulam gubernate. Paſcite illas xbo. paſcite exēplo. paſcite alimento vt cū bene miniſtraueritis: remunerandi ad celi gaudia pertingatis Dixi.

¶ Finis orationis de cura paſtorali.

¶ Clereuaulx.

Incipit tractaculus de proprietariis monachis.

Monachus dicitur perſona obedientiam paupertatē et caſtitatē profeſſa. quorū vnū ſi defuerit monach' nō eſt/ſed monachi vmbra. Nec poteſt cuiuſcūqȝ profeſſionis monacho diſpēſare ſuper habēda proprietate: nec ſuper obedientiā nec ſuper caſtitatem vt dicit Innocentius. ca. iiij. decretaliū extra de religioſis. Cū ad monaſterium tc. Et niſi fallor inter milia miliū monachorū vix ſaluabitur vnus vbi ſūt ꝓprietarij niſi ſe cito correxerī[n]t et emendauerint. Vouete ait ſpūs ſantus p prophetā et reddite ſcȝ vota que corā deo et ſanct[is] eius vouiſtis. Dicit enī xps ad beatā brigida[m] meos iudicādos ad penas eternales ꝓprietarios videlȝ monachos et hoc in profūdo inferni ſi ante mortē ſe noluerint corrigere et humiliter e[me]ndare. Nec mirandū de hoc qr hij qui deberēt m[u]ndanis hominibus dare exēpla humilitatis et [ſ]anctitatis cū ſua cupiditate et ſuperbia eis pre[b]ēt vilia et ribaldica exēpla. Et ideo certiſſime ſc[i]āt religioſi quibus regula prohibet habere proprium et habēt ꝓpriū contra regulā ſuā: volentes me per hoc placare ꝙ idē michi aliquē partē cōferūt ſed eorū munera ſūt abhominabilia et [e]xoſa. Magis michi gratū eſſet ꝙ paupertatē q[uā] ꝓfeſſi ſūt obſeruarēt ſcd'm regulā ſuā quā ꝙ totū aurū et argentū et oīa metalla mūdi michi preſentarēt. Itē diſtrictiſſime ꝓhibetur proprietas in decretis. ca. de ſtatu monachorū Cū ad mona

ſteriū. vbi precipit Innocenti⁹ dicens. Prohibe mus diſtricte in virtute ſctē obedientie ſub atteſtatiōe diuini iudicij ne q̄s monachorū ꝓpriū ali quo modo poſſideat: nec per ſe nec per aliuz nec ſine licētia nec cū licētia ſed nec vllo mō. Sequit in eodē capitulo cū ad monaſteriū. Nec eſtimet abbas ꝙ cū aliquo monacho poſſit diſpēſare ſup habēda ꝓprietate ymo nec ipſe papa poteſt licētiā indulgere. Ubi dicit gloſa. Papa ſi vult po teſt facere de monacho nō monachū. ſed ꝙ aliq̄s habeat ꝓpriū et ſit monachus hoc papa nō pōt. Ratio eſt q2 pauptas eſt vnū de eſſēti3 monacha tus ſicut ⁊ caſtitas vel obediētia. Nā ratio ē. Si cut xp̄ianus ex fide spe ⁊ caritate ꝯſiſtit: quoꝝ tri um vnuz ſi deeſt ſiue fides ſiue ſpes ſiue caritas xp̄ianus nō eſt quā̄q̄ mileſſies baptiſazatus. Ita et monach⁹ cōſiſtit ex obediētia humili caſtitate pura et pauptate vera q̄ nichil habere cupit: ſed oīa vult eſſe cōmunia. Hoꝝ triū vnuz ſi defuerit verus monach⁹ eſſe nō poterit. Habet etiā in iu re canonico capi. monachi Qui pecliū habuerit niſi pro iniūcta miniſtratiōe fuerit ab abbate ꝑmiſſū a cōmunione altaris remoueat. Et qui in extremis cū peculio inuētus fuerit et digne non penituerit nec oblatio ꝓ eo fiat nec inter frēs ſepulturā accipiat Fiat autē eius ſepultura in ſter q̄linio Sicut btūs gregori⁹ cuidā feciſſe legitur. Et iuſte q2 nō licet ei⁹ corp⁹ ſepeliri cū fidelibus xp̄ianis cui⁹ aīa ſepulta eſt in inferno. Sic etiaz de alijs duob⁹ ſubſtācialib⁹ votis. Reqrit enim monacho ex neceſſitate vt ſeruet obediētiā pauptatē ⁊ caſtitatē ſi cupit ſaluare aīam ſuā. Legi=

tur enim in libro de vita ⁊ obitu beati hieronimi ꝙ apud ſuperiorē thebaidē erat monaſteriū pe-ne ducētarū monialiū decorū in oībus vita ⁊ ho-neſtate quod dn̄s ꝑmiſit corruere et vna excepta omnes oppō ſit. et hoc ſolū factū eſt ex eo ꝙ nul-la ibi recipiebatur in monialē niſi aliquā ſūmaꝫ pecunie ſecū portaret ad monaſteriū. Quid mo-do fiet proprietariꝭ qui nō ſolū pro cōmunitate cōuētus ſed pro ſeipſis plura retinent. Suadeo omnibus vt ſe corrigāt ſi dentes demonū euade re deſiderant. Notandū inſuper ꝙ proprietariꝰ monachus peſſimus peccator eſt. Quod patere ex multis poteſt. Primo ex ydolatria qꝛ auarus eſt ydolorūꝫ ſeruus. Unde paulus ad ephesios. Auaricia eſt ydolorū ſeruitus. Secūdo. proprie tarius eſt fur et ſacrilegus quia res ſacras pau-peribus furatur. Unde iheronimus. Pars ſacri legꝭ eſt res pauperū pauperibꝰ nō erogare. Itē ambroſius. Aurum habet eccleſiā non vt ſeruet ſed vt pauperibꝰ eroget. Tercio. proprietarius eſt periurus quia tranſgreſſor voti. vouit eni ꝓ-prium non habere quod tamen nō ſeruat cū ſcri ptum ſit eccleſiaſtes. Si quid vouiſti deo ne mo reris reddere Itē deuteronomꝭ. xxvi. Qō ſemel egreſſū eſt a labꝭs tuis obſeruabis. Quarto. ꝓ-prietarius eſt apoſtata. Si enim ille apoſtata iu dicatur q̄ habitū religionis deponit multoma-gis monachus ꝓprietarius iudicādus eſt apo-ſtata qui paupertatē abicit quā vouit quia pau-pertas volūtaria magis eſt de eſſentia religionis q̄ꝫ exterior habitus quē portat monachus in cor pore Quīto. ꝓprietariꝰ eſt homicida qꝛ īutiliter

ſia conſeruat quibus pauperes deberēt ſuſtēta-
ri. Unde eccelesiastici. xxxiiij. Panis egentiū vi
ta pauperis eſt. qui defraudat eū homo ſangui-
nis eſt. Et. xij. q. iiij. Qui abſtulerit pecunias ec
cleſie ⁊ bona pauperū aufert homicida ē. Quid
tunc facturi ſunt illi monachi qui in malos vſus
cōſumūt bona pauperū ſe; ludendo aut alio mo
do inhoneſto. De quibus ad preſens ſubticeo.
Judicēt ipſi qui huiuſmodi ſūt. Sexto. proprie
tarius eſt ypocrita quia ſub habitu religioſo ge-
rit animū ſecularē. Et extra aureus apparet in-
terius vero lutoſus et ſanie plenus. Septimo. p
prietarius eſt excōmunicatus q: eſt vnus de ſep
tem articulis pro quib⁹ religioſi bis in anno ex-
cōmunicātur. Patet extra de officijs ordinarij
capi. ab eclesiaſticis prelatis de ſymonia ſicut tu
is ⁊c. Eſt ergo proprietari⁹ monachus excōmu
nicatus. Primo extra gloriā dei dn̄i noſtri et be
ate virginis et tocius curie celeſtis ab eis dereli
ctus et in mortali peccato ⁊ in poteſtatē et in ma
nus dyabli traditus: qui rector ⁊ ductor ipſius eſt
Et certe hec ſententia excōmunicationis multū
timēda eſt. q: reus in dictis articulis vere excō-
municatus eſt maiori excōmunicatione. In qua
ſi celebrat irregularitatē incurrit et contrahit.
Et hoc extitit declaratū. vn̄ p lectorē ordinariū
in ſcola iuriſtaꝝ. Et ratio eſt iſta. q: qn̄ abbas vel
plat⁹ dicit excōmunico vel excōmunicam⁹ ſemp
intelligitur de maiori excōmunicatione vt patet
extra de ſententia excōmunicationis. Sed que-
ris vtrū poſſim notare ꝙ proprietarius ſit peſſi-
mus peccator. Reſpondetur ꝙ eſt peſſimus ⁊ pe

riculoſiſſimus peccator. Peſſimus eſt quia aua rus et ideo ſeruit ydolis ſecundū apoſtolum. Et etiā proprietarius inobediēs eſt regule ſācte eccleſie dño ſuo periurus. Primo fractor voti. qr vouit paupertatē et nō ſeruat votū. Eſt etiā proprietarius ſeminator ſcādali inter fratres ⁊ ideo maledictus iuxta illud. Mathei. xviij. Ve homini illi per quē ſcandalū venit. Hec igitur omnia mala cōueniunt proprietario. Proprietari⁹ periculoſiſſimus eſt etiā. qr nec luxurioſus nec homicida nec quiſꝙ alius homo ita malus eſt quin aliquādo cōfiteatur peccatū ſuū cōteratur ab intra vel proponat ab intra aliquādo velle ceſſare vel ad minus ad vltimū cōpellatur ceſſare propter infirmitatē vel aliud impedimentū. Hic autem proprietarius nunꝙ cōfitetur peccatū ſuum nec dolet nec penitet de ipō nec ceſſat Et ratio eſt quia eſtimat hoc ſibi licere. et in hoc valde excecatus eſt quia totaliter errans. Et ergo ducit illud viciū peſſimū proprietatis ſecū vſqꝫ ad ſepulchrū. Et oīa alia mala prius enumerata et quotiens ſe ingerit diuinis officijs ſcꝫ miſſis et alijs tociens peccat mortaliter ex quo eſt excōmunicatus. In talibus ergo peccatis melius habebunt ſuſpenſores latrones meretrices ꝙ proprietarij. Maledictus eſt eniꝫ proprietarius inter omnia genera hominū: ſicut dyabolus inter omnia genera creaturarū. Et ergo dicit papa ꝓhibemus et nō conſulimus quia nō conſiliū ad arbitrium ſed preceptū diffinitorū eſt pericula anime īputandū. Nam illa ꝓhibitio datur nō per quēlibet ſed ſolūmodo per ſummū vicariū dñi noſtri ieſu

chriſti ſcz per papam qui et auctoritatem habet et ſcientiam. Ne auctoritas ſit ſine ratione et ſcientia ſine executione. De illo vtiqꝫ dicitur. Qui vos audit me audit et qui vos ſpernit me ſpernit. ⁊c. Et quodcunqꝫ ligaueris ſuper terrã erit ligatum et in celis. Pro ſalute ergo eorum qui cupiunt fugere hoc vicium proprietatis eſt notãdum Quia monacho nec proprium nec peculiũ licet habere excepta cauſa adminiſtrationis nõ pro ſe ſingulariter: ſed pro aliꝭs ſimul in cõmuni ſi fuerit ſibi ſaltem ab abbate iniunctũ. Interꝙ dãpnoſum ſit habere proprium patet in iure de ſtatu monachorum. capitulo monachi vbi dicit. Qui peculium habuerit niſi ei pro iniuncta amminiſtratione ab abbate fuerit iniunctũ ſeu permiſſum a cõmunione remoueatur altaris Et qui in extremis inuentus fuerit cũ peculio et digne non penituerit nec inter fratres recipiat ſepulturam. Abbas autem qui illa diligenter non curauerit/officiꝭ ſui ſe nouerit incurriſſe iacturã. Hec gregori⁹. Sic patet ꝙ abbas nulli monacho poteſt aliquid permittere peculiꝭ niſi ratione officiꝭ ſui diſponendi ſeu diſpenſandi Ergo claret ꝙ falluntur multi dicentes ꝙ abbas vel alius ſuperior alicuius ordinis poterit permittere quibus voluerit. Item falluntur qui dicunt quidꝙ abbas permiſerit ꝙ hoc non ſit proprium quia niſi incaute et male permittere poſſet abbas proprium de facto ꝙuis non de iure vtiqꝫ papa nõ prohiberet. Et eſt in iure idem proprium et peculiũ. Sed aduertẽda eſt magnitudo delicti viciꝭ proprietatis ex magnitudine pene quia non ſolum

ſecundum miſericordem monaſticam diſciplinã regule ſancti benedicti eſt: hec pena preſcripta: vt propietarius ſolum puniatur cũ pane ⁊ aqua tãq̃ pro exceſſu leuiori. Sz priuatio hec eſt panis glĩe eterne et cibi ſpiritualis tãq̃ pro exceſſu grauiori quia dicitur q̄ a cõmunione altaris remoueatur. Et merito: quia ſe remouit a cõmunione fidelium per excõmunicationem quam incurrit proprietari⁹ et cõmunione regni celeſtis. Nota bñ q̄ hic nõ declaratur proprietarius incurriſſe penam purgatorij pro quo ſolet fieri oblatio ſed pena eterna et gehennalis ignis pro quo non fit ſatiſfactio qz addicitur. Nec oblatio pro eo fiat In ſignuz q̄ nunq̃ poteſt iuuari quia alias eſſet magna impietas per eccleſiam ſed nec aliqua eccleſiaſtica expiatio quia ſubiungitur. Nec inter fratres accipiat ſepulturam. Ubi autem tũc erit certe in ſterquilinio ſecundum beatuz gregoriũ qui ſimiliter legitur feciſſe cuidam. Et iuſtiſſime vt non accipiat inter fratres ſepulturam quia anima eius in inferno ſepulta eſt. ergo nõ debet corpus eius ſepeliri in loco cõſecrato religiõis chriſtiane. Videamus ergo cõ ſcientias noſtras qua temeritate altari iungamur. Videamus vitam noſtram qua ſecuritate moriamur: qua auctoritate ſancte eccleſie que ea que liget in terris et ligata faciat in celis et gratia priuamur et gloria propter hunc exceſſum proprietatis.

Ait quidã. Si iuſtus vix ſaluabitur: proprietarius deo inobediens et recalcitrans propriam profeſſionem violans vbi parebit. Eſtimo quod ille indignus ſit celo quo per eccleſiam eſt pri-

natus et eo minus cymiterio. Quomodo illũ ſuſcipiet terra viuentiũ cui denegatur terra et ſepultura mortuorũ. Ubi vnus proprietarius inuenitur in monaſterio dñs deus indignabitur toti congregationi ſicut actor ſumme viciorũ in tractatu de auaricia narrat. vbi tractat de proprietariis. Et pro exemplo adducit actor ioſue. vii°. capi. de filiis iſrael qui tulit de anathemate iherico et ergo dñs percuſſit populũ iſrael ꝑpter vnũ hominem. Et dixit ad ioſue. non ero vltra vobiſcum donec conteratis huiuſmodi hominẽ de terra. Et populus lapidauit illuz et ita ira dei quieuit. Sed diceret aliquis. Quid eſt proprietas ſiue propriũ. Proprietas ſic poteſt deſcribi. Proprietas eſt ſubſtantia quam quis poſſidet per ſe et per aliũ intentione pro ſe habendi/ vel quantum in ipſo eſt tanꝗ ſuum defendendi ſiue licentiam habeat ſiue nõ. Illa deſcriptio patet in parte prima, quia nullus monachorũ debet aliquid habere tanꝗ pro ſe ſed omnia debent eſſe cõmunia. Quia quando ab eo requiritur hoc quod tenet debet reſignare et aliis cõmunicare. Et probatur per illam decretalem monachi ⁊ eſt de vna tota congregatione monachorum alicuius monaſterii ſicut de congregatione omnium mẽbrorum in homine que facit vnum corpus. Sicut in vno corpore humano nullum membrũ habet ius propriuz in illo cibo qui ſumitur ab homine pro toto corpore et omnibus membris proportionabiliter ſed quaſi in quodam repoſitorio communi cibaria reponuntur ſcʒ in ſtomacho et ibi preparantur per generalẽ virtutẽ vegetatiuã vni-

cuiuſ membro ſicut ſua cõditio exigit dirigatur. Ita in hoc corpore ſcȝ in vno cõuentu fratrũ nulla perſona habet ius proprietatis in bonis temporalibus vndecunq; veniant. et hoc tangit ipſȝ abbatem: cum et ipſe ſit monachus et paupertatem profeſſus. a qua nec papa ipſum abſoluet. Et ſecundum regulã duplici doctrina debet fulgere ad ſubditos: ſcȝ verbo et exẽplo. Debet ergo abbas ſuis preuidere monachis de neceſſariis tanq̃ bonus pater filiis ſuis. Sed diceret aliquis. Quare tam malum et deteſtabile eſt monacho habere proprietatem. Ad hoc reſpõdet quidam magiſter theologus dicens. Propter hũc finem inſtituta eſt religio vt monachi ducant vitam contemplatiuam vel tendant ad perfectionem in caritate diuina. Modo ſecundum auguſtinum et nycholaum de lira. Auaritia illorũ bonorum temporalium eſt venenum diuine caritatis et augmentatio diuine charitatis eſt diminutio temporalium bonorum ſeu vera paupertas. Sed diceret aliquis. Quid eſt tendere ad perfectionem? Ad hoc reſpondet Auguſtinus in quadam omelia dicens. Tendere ad perfectionẽ eſt quando concupiſcentias malas homo in ſe ſentit paulatim gratia dei ⁊ miſcdiã diminuere. Et hoc fit per ſancta ſpiritualia exercitia ſcȝ ieiunia orationes et vigilias et per que viciis reſiſtitur et bonis operibus inſcidatur.

Explicit tractaculus de monachiis ꝓprietariis.

Epiſtola cuiuſdã magiſtri piſieñ. de vicio proprietatis ad quemdã canonicũ regularem.

Christus ieſus dei eterni filius q̄ eſt fõs et origo oĩm ſanctarũ religionũ vos dirigat in agendis operibus: ad ſalutem vtriuſq̃ hominis. Amice et frater dilectiſſime mi frater et amice predilecte veſtre ſcripture et fraternitati recogito cogitationes amaras quibus cogor reuera plus ad cõpaſſionis lacrimas q̃ ad dictaminis artes preſertĩ cũ ꝑ ch dolor video noſtris tẽporibus hoc adimpletũ propheticũ. Diſperſi ſunt lapides ſanctuarij in capite oĩm platearũ. Ita videlicet vt ſecundũ expoſitionẽ beati gregorij. pauci iã inueniãtur religioſi et eccleſiaſtici viri qui nõ plus ſuo ventri q̃ deo noſcũtur deſeruire tenentes aratrũ profeſſionis monaſtice retro reſpiciũt: vana ſeducti cõfidentia velut colũba effraym. nõ habentes recte diſcretionis cor et diſcipline. Et quid mirũ ſi tot et tanti ſub habitu regulari gehẽnalia mercantur incendia: qui trinitatẽ clauſtralibus profeſſionis atq̃ vnitatẽ vinculi perfectionis ⁊ caritatis diſſipantes: et omni bono fraudati in ſuis deſiderijs male ſtant ſub principe huius mundi atq̃ multipharijs inſolentiarũ laqueis irretiti profitentur quidẽ obediẽtiã magiſtri ſed multo amplius ducunt ſigna et vexilla dyaboli proprie voluntatis delectati amore eo q̃ ſecurius ruinã edificant ad ſui dãpnationẽ atq̃ interitus intrem inuolutionẽ. Quia apud inferos nichil in tantum ardere dignoſcitur. teſte bernardo q̃ propria voluntas. Tolle inquit propriã voluntatẽ et infer=

nus iam non erit. Cetera autem vt taceã nũc de
continentia quã profeſſi ſunt loquendo proſti-
tunt ipſi tollentes membra chriſti faciũt mẽbra
meretricis atq; de templo ſpiritus ſancti lupa-
naria cõſtituũt oĩs ꝓſtitutionis. Teſte innocẽtio
de miſeria cõditionis hũane. De nocte vẽtrẽ agi
tant cũ meretrice in cubili. et de mane filiũ virgi
nis offerunt in altari. Quib⁹ eorũ dux et legifer
ſctũs auguſtin⁹ ĩ regula ſua ita ſcribẽs ait. Ocu
li veſtri ſi iaciũtur in aliquã feminarũ figantur
p̃allegatã vbi papa dicit ꝙ abbas nulli debet ali
quid peculij committere niſi cauſa adminiſtrati
onis vbi voluit papa ꝙ omnia eſſent communia
et ꝓ cõmuni bono. Scd̃a pars hui⁹ deſcriptiõis
patet q2 null⁹ debet aliq̃d defendere tanq̃ ſuuz
planũ eſt ſecundũ omnes doctores. Quia qui tã
tũmodo diceret ꝓteruo aĩo vel deliberato ſeu ſe
rio hoc eſt meum peccaret mortaliter Ideo dicit
beatus benedictus in regula ſua. Nec quiſq̃ ſu-
um eſſe aliquid dicat vel preſumat. Quia nec eti
am cum licentia valet hoc patet per innocentiũ
papam de ſtatu religioſorum. capitulo mona-
chi et capitulo cũ ad monaſterium in fine vbi di-
citur ꝙ nec ſummus pontifex nec abbas nec ali-
quis ſuperior cuiuſcunq; ordinis poſſunt illam
licẽtiam dare. Ergo ſi aliquis abbas vel ali⁹ pre
latus daret monacho licentiam. illa licentia in-
re vtiq; non valet: quia non poteſt cum non ha-
beat auctoritatem. Ergo nõ excuſatur ille a pro-
prietate cui hoc conceſſit vel cõceſſum eſt. Item
notandum valde ꝙ hic dicitur nec quiſq̃ aliquo
modo poſſideat. Quomodo ergo illi excuſãtur

qui ſecundũ conſuetudinẽ abuſiuã aliquorũ mo
naſteriorũ tradũt ſubſtantiã quã poſſidẽt ad cu
ſtodiendũ et repetũt quando volũt et dicũt non
ſum ꝓprietarius qꝛ nichil poſſideo nec in pote-
ſtate mea habeo quidꝙ ſed de poteſtate abbatis
dedi ad reſeruandũ ſcȝ ad reſeruatoriũ cõmune.
Verũ dicũt illi ſi nõ repeterẽt: ſed ſi repetũt pro
prietarij ſũt. qꝛ poſſidẽt aliqua quãꝙ per cuſto-
dẽ. Modo papa dicit. Nec aliquo modo nec per
ſe nec per alios ſine vel cũ licentia ſed nullo mo-
do. Nã ſi huiuſmodi traditio ſufficeret tũc mo-
nachꝰ poſſet habere mille florenos ⁊ nõ eſſe pro
prietariꝰ quod eſt falſũ. Et ideo dicitur Mathei
quinto. Beati pauperes ſpiritu. Et vera pauper
tas cõſiſtit in vera carentia rerũ cũ concordia af
fectus nolentis poſſidere hoc quod nõ habet vel
habere nõ debet. Pro quo nota hic ꝙ requiritur
principaliter paupertas: qꝛ ſi in reruȝ preſentia
eſſet proprietas. cuſtos rerũ eſſet proprietarius.
ſed ideo non eſt proprietariꝰ qꝛ nichil ſibi in hoc
ꝙ cuſtodit iuris vendicat: nec habet ſpem ad ta-
lẽ ſubſtantiã. Sed ipſi inſipientes de quibꝰ lo-
quor tradũt ſubſtantiã et reſeruãt ſpẽ: et ipſa ſo
la ſpes facit proprietarios. Sicut affectus ſeu cõ
cupiſcẽcia facit fornicationẽ. Nã ſecundũ euan-
geliũ qui viderit mulierẽ ad concupiſcẽdum eã
Et modo hoc eſt plus quia cũ affectu ſeu concu-
piſcentia cõcurrit et ſpes. Certe qui tales ſũt ve
lint nolint ꝓprietarij ſunt et filij iniquitatis cer-
tiſſime niſi reſignẽt et vere peniteant. Maledi-
cta ergo illa pecunia que tante me adiceret pene
gloria me priuaret eterna. Habeat qui vult ego

nolo. Nec abas vt predictũ eſt poteſt dipenſare vt habeas proprietatẽ: nõ plus ꝙ contra caſtitatem. Debet ergo monachꝰ ita ſe habere ſicut dicit apoſtolus. Habẽtes victũ et veſtitũ hÿs contenti ſumus. Sicut et alia neceſſaria debent eſſe cõmunia ſicut dicitur in regula: quod hodie michi datur. auferetur cras a me et datur alteri. qꝛ illud quod michi conceſſũ eſt vel datũ nõ eſtimo meũ: ſed omniũ quãuis michi pro illo tẽpore cõceſſũ ſit. Dicit Auguſtinus. Et ſint vobis omnia cõmunia et hoc oportet ſi debemus imitari vitã apoſtolorũ. Et ſimile tamẽ in nullã. Nã impudicus oculus impudici cordis nũcius eſt. Ecce non tantũ prohibet luxuriã et immundiciam ſed quod minus eſt mulierũ fixos intuitus Porro nũc eſt fuit et erit abhominabile coram deo et angelis eius paupertatẽ promiſſaꝫ in religione cõtempnere. adeo vt cogar flendo deſcribere ſcꝫ inimici hominis dyaboli machinationẽ procurãtis ꝙ noſtris nũc tẽporibus in clauſtralibus video. Videlicet auaritie eſtũ intantũ caleſcere ita ꝙ rarus valde monachus iã inueniatur qui non ſibi proprietatẽ reſeruat cenſus principales aut certe precarios ad tempus vite ſue. Inſuper etiam aliũde vbicũqꝫ poſſunt rerũ proprietates ſibi vſurpant. ita vt illa duo pronomina ſcꝫ meum et tuum audactio inter monachos ſine timore reſonant potius et frequẽtius quã xp̄i ieſu deifica nomina et ſuper omnia mella dulcorata. Cuꝫ vtiqꝫ dicat Auguſtinus in regnla ſua. Non dicatis vobis aliquid propriũ ſed ſint vobis omnia cõmunia. Et iterũ quidã dicit. Quietiſſimã vitã age-

rent homines ſi hec duo ꝓnomina meū et tuum de medio tollerent. Unde niſi fallor et vtinā fal lerer inter mille milia clauſtraliū ſupradictoꝛuꝫ vix vnus ſaluatur qui videlicet ſūt proprietateꝫ habentes. Ideo per ſapientem dicitur. In mille viris vnū inueni. in mulieribus autē nullā. quia oēs moniales hijs vicijs maxime ſubiacēt. ideo dicit nullā ſaluandā potuiſſe inueniri. Nec illa valebit friuola excuſatio eſt diſpenſatū mecuꝫ ꝑ prelatū meum. cū extra de ſtatu regulariū innocētius quartus dicit in decretali cū ad monaſterium ꝙ nec ſummus pontifex cū monacho cuiuſ cunqꝫ oꝛdinis profeſſo ſuperhabenda proprietate nec ſuper obedientia aut caſtitate valet diſpēſare. Hinc eſt ꝙ beatus gregorius in quarto libro dyalogorum et auguſtinus in regula ad fratres in heremo vbi ambo leguntur monachos ꝓprietarios in cloacis et ſterquilinijs debere ſepeliri et mandaſſe cū cantico talis vigilie. Pecunia tua ſit tecū in perditione. Et ſi angelus veniret et aliud predicaret teſte apoſtolo anathema ſit. Ego nō darē animā meā pro vniuerſo mūdo et tamen ſi articulus iuſte neceſſitatis ſe offerret eandē traderē in moꝛtē pro hac veritate. Quapropter vobis ſuadeo in chriſto ieſu Kariſſime et mi dilecte frater vt poſtpoſitis oībus que habetis patrimonialia ſiue alia quecunqꝫ propria in manus prepoſiti veſtri reſignetis libere et voluntarie propter xp̄m. Qui etiā pro nobis pauperrimus factus cum eſſet rex diues ſuper oīs hec nos docere ſtuduit verbo et exemplo. Nec

quidq̄ omnino de proprietate reſeruetis neqꝫ de libris aut pecunijs aut q̄buſcūqꝫ etiaꝫ paruis clenodijs. Quia nudus egreſſus eſtis de vtero matris et nudus reuertimini illuc. Quod et xp̄s fecit qui ſicut nudus venit ſic nudus illic de cruce vnde venerat redijt. Sed ſi timetis prepoſitiue ſtri prodigalitatē tunc eadē ad vtilitatē fratruꝫ et monaſterij expēdere curate. Sed et adhuc audeo dicere. Quia ſi ſingulis diebus tot ſpecialiter effunderetis ſanguinē cum beato iheronimo aut etiā ſummus pontifex cū beato gregorio aut ſimilis ſancto petro: aut alte et ſctē ſapiētie cuꝫ patre veſtro auguſtino ſanctiſſimo. aut etiā deuotior ſancto martino: aut lacrimis quotidianis lectum vr̄m irrigaretis cū ſancto ambrſio vel arſemo: aut ydoneus predicator cum ſancto patre noſtro bernardo. aut ſtigmatibus chriſti inſignitus cū ſancto paulo aut franciſco: adhuc hec vere ſcitote cum proprietatibus veſtris niſi cōtritione et penitentia prehabita ad inferna deſcenderetis. Nam ſi tales proprietarios et hos quos vidim⁹ et videtis ludos et ſpectacula: aut ad capiendos lepores vel aues aut alia ſimilia potius quā contemplationes frequentare mulieres et non angelicas collationes perquirere. Et vt breuiter concludam omnia que illos regula aut certe nulla nec audire nec obſeruare. et vt dixi ſi tales in predictis malis ſine contritione penitēt ac ſatiſfactione morientes ſaluari contigerit. Tunc dico q̄ deus non eſſet deus neqꝫ per conſequens iuſtus eſſet. Ar paulus dicit et pſalmiſta

Reddet vnicuiq; ſecundū ſuum laborem et ſecū
dum opera ſua. Et per prophetā de⁹ dicit. Aia
que peccauerit ipſa morietur. Et iterū idez dicit.
Iniquitatē eorum in caput ipſorum reddaz. Et
alibi. Reddam vltionē hoſtibus meis et hijs qui
oderunt me retribuam. Et per ezechielē dicitur.
Si receſſerit iuſtus a iuſticia ſua et iniquitatē fe
cerit omniū iuſticiarū eius non recordabor dicit
dn̄s. Sed quid neceſſe eſt ſuper hijs multa teſti-
monia adducere quod poteſt vnuſquiſq; etiā in-
ſenſatus cognoſcere. Predicta autem verba nō
ab aliquo ſimplici homine accepi ſed ſunt dicta
Iheronimi. Et ideo a deo iſta veraciter venire
ſcio et credo. alias nō proferret quod neſciret eſ
ſe verū et ſecundū voluntatē dei et iuſticiam ip-
ſius eſſe. Hec autem non ſcribo deo teſte vos et
veſtros criminando quos necdū oculis meis cō-
ſpexi: ſed verū boni ſitis vel mali ſed a vobis ro
gatus ideo ea vt ſpero que vera ſunt ſcribo ⁊ ſa-
lubria ſi fuerint ad opus producta. Nulla enī ſe
cundum beatum iheronimū in mundo tā crude
lis belua et inanis ac mortifera beſtia eſt ꝙ ma-
lus ſacerdos et nichilominus monachus propri
etarius inobediens et impudicus Dn̄s noſter ie
ſus chriſtus rex altiſſimus pauper pro nobis fa
ctus vt nos perenniter diuites faceret: ipſe ⁊ ſpi
ritus eius bonus ad faciendum perficiendumq;
quod bonum eſt vobiſcum ſemper ſit et cum ſpi
ritu veſtro. Amen.